

Овај ЛИСТ нема цену

Геоградски БЛИСТ Географски

Часопис студената Географије

Број 004 Година ММХVI

ГЕОГРАФИЈА
У СРЦУ

ФОРЕНЗИКА У ГЕОГРАФИЈИ

130 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА БОРИВОЈА Ж. МИЛОЈЕВИЋА

Сећање на академика Војислава С. Радовановића

У ЗЕМЉИ МОНАХА

САВРЕМЕНЕ
МИГРАЦИЈЕ

НОВА ИСТОРИЈСКА
ГЕОГРАФИЈА

У овом броју:

СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО

Драги наши земљописци, и сви остали заљубљеници у исте, тј. нас. Дуго је, и предуго прошло времена од последњег виђења и нашег децембарског флертовања. Иако смо се тада сложили да нам нема више раздвајања и да је по среди онтологија, утисак је, да се не лажемо, како је на сцени чисто неверство. Ко је кога занемарио/изневерио, сад је најмање битно. Волели бисмо да кривица падне на нас, не због неке сујете, већ због тога што смо спремни да платимо све грехе, и то одмах. Нека се зна да нам заиста недостајете и да без вас не можемо ... баш никако. Праштајте, а и ми ћемо вама што сте сумњали у нас. У име нове/старе, чисте и ојачане љубави нудимо вам оно најлепше, најнежније и највредније у нас. То је ово мезимче у вашим рукама, залог за вечну љубав! А она, не заборавите

„... дуго трпи, благотворна је, не завиди, не горди се, не надима се,
Не чини што не пристоји, не тражи своје, не раздражује се, не мисли о злу,
Не радује се неправди, а радује се истини,
Све сноси, све верује, свему се нада, све трпи.”
И коначно ... никад не престаје!

Уредништво БГ Листа

Импресум

Главни уредник:

Даница Шантић

Издавач:

Универзитет у Београду
Географски факултет

Штампа: Планета Принт

Рузвелтова 10, Београд

Тираж: 300

Редакција:

Ненад Живковић

Ратомир Веселиновић

Александар Петровић

Марко Ланговић

Сарадници:

Дарко Стругаревић

Ивана Ђорђевић

Милица Сучевић

Ангелина Опалић

Марина Жујовић

Магдалена Рајић

Технички уредник:

Ратомир Веселиновић

Илустрације:

Кристина Ћосић

Адреса редакције:

Студентски трг 3/III

email: beogeolist@gmail.com

FB: BG list

САДРЖАЈ

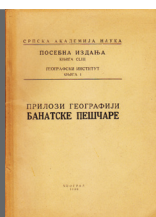

СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО

2

5

ВОЈИСЛАВ С. РАДОВАНОВИЋ

БОРИВОЈЕ Ж. МИЛОЈЕВИЋ

6

9

САВРЕМЕНЕ МИГРАЦИЈЕ

У ЗЕМЉИ МОНАХА

10

19

НОВА ИСТОРИЈСКА ГЕОГРАФИЈА

ГЕОГРАФИЈА У СРЦУ

32

СРПСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО

Професоре, шта значи бити географ?

Географи су створени да проучавају свет и да уче друге људе научним истинама до којих су дошли. Географски поглед на свет просто је јединствен. Географи не само да описују размештај разноврсних појава на површини планете Земље него и објашњавају како свет функционише односно како је организован у простору, и на тај начин покрећу научну мисао напред. Тиме откривају, фигуративно речено, божји план стварања света. Географија је племенита наука. Она не смишља атомске бомбе и друга оруђа за уништење света, него образује и васпитава људе да раде за један бољи свет. Бити географ значи мислити географски, а не просто памтити мноштво података и чињеница.

Шта је то Српско географско друштво?

Српско географско друштво основао је Јован Цвијић са сарадницима 1910. године, са идејом да то буде матица свих српских географа. То је организација која окупља професионалне географе и бави се питањима унапређења струке. У том циљу Друштво има разумећу издавачку делатност (издаје чувени "Гласник" од 1912. године, "Глобус", "Земља и људи" и посебна издања), организује стручне екскурзије, манифестације "Цвијићеве дани" у школама које носе његово име, предавања и семинаре за наставнике географије, такмичења из географије за ученике, учествује у организацији географских конгреса и научних симпозијума и наравно, додељује признања (медаље "Јован Цвијић", плакете, захвалнице, дипломе) заслуж-

нима. Друштво је невладина и непрофитна организација.

Колико Српско географско друштво има чланова?

Број чланова се стално мења, једни долазе, други престају да долазе. По нашој евиденцији активних чланова има око две-три хиљаде. Имамо 7-8 подружница у различитим крајевима Србије, које раде са

различитим успехом. Имамо и чланске карте за студенте. Чланарине су симболичне и за њих члан добија нека издања друштва.

Шта су приоритети Српског географског друштва данас?

Приоритет је да одржимо Српско географско друштво, да траје и да се развија упркос потешкоћама и општој кризи. Приоритет је да одржимо "Гласник", и по могућности да га сврстамо у категорију међународних часописа. Даље, радимо на сређивању сајта Српског географског друштва и портала "Гласника" СГД, Што се тиче позиције геогра-

фије у школи, у току је израда Концепције, у којој ћемо навести систем основних принципа, циљева и приоритета у вези са правцима развоја географског образовања и просвете. Потребно је више радити на популаризацији географске науке и повезивању са заинтересованим организацијама и институцијама код нас и у свету. Предстоји нам развој хуманистичке географије, метода теледетекције, геоинформатике.

Каква је функција географије у друштву данас?

Територија, историја и матерњи језик одређују идентитет нације. А територија - то је географија. Према томе, географија је једна од фундаменталних дисциплина када је реч о формирању националног идентитета човека. Географија има сазнајну, образову и идејну функцију у друштву. То не би смели да забораве никада они који кроје политику образовања и просвете у Србији. Свака држава која држи до своје земље и народа, има солидно географско

образовање и науку, има свој национални атлас и националну географију. Квалитетан систем географског образовања и просвете неопходан је свакој држави, која тежи да интензивно развија националну науку, културу, привреду и да заузме достојну улогу у светској економији и геополитици. На глобалном нивоу, географи из различитих земаља се баве будућношћу планете Земље. У тренду су истраживања промена климе и биљног покривача, одрживости животне средине, рационалног коришћења природних ресурса, диспаратитета регионалног развоја, демографских кретања, мобилности становништва и многи други

проблеми.

У чему је специфика географије као наставног предмета?

Географија има традиционално важну едукативну улогу. По правилу, сви дидактичари географије признају висок ранг географије у школи, сматрајући да је тај предмет неоправдано потиснут на маргину. Када је реч о позицији географије у школи, треба имати у виду:

1. Да је географија општеобразовни предмет неопходан за стицање научног погледа на свет;

2. Да је географија стручни предмет у стручним школама и као таква неопходна за формирање професионалних карактеристика низа стручних усмерења;

3. Да је географија национална наука и као таква важна за образовање и васпитање одговорних и активних грађана наше земље.

Који су главни проблеми развоја географије код нас?

Проблем је, по мом мишљењу, како да повежемо на адекватан начин три основне компоненте географског знања: 1. фактографско, 2. филозофско и 3. креативно знање. Код нас се у школи на студијама форсира фактографско знање, а запостављају се друге две компоненте. С тим у вези, географији се најчешће признаје само сазнајна функција, док се идејна и практична (примењена) функција заборављају. Треба стално истицати, да је фактографско знање, које се своди на набрајање или "упознавање" одређених појава, што звучи исувише тривијално, само један сегмент географског знања. Могли би рећи да је то дескриптивна географија, која инсистира на размештају географских појава у просто-

ру. Такав приступ је потребан, али бесмислен ако није праћен са друга два аспекта, пошто смисао сваког образовања проистиче из ова дуга два аспекта - корисности и филозофског задовољства.

А каква је позиција географије у школи?

Наставници годинама безуспешно траже још један час недељно у петом разреду јер је градиво доста тешко. Ко успе да добије тај час, треба му подићи споменик. У средњим стручним школама географија је доста скраћена и осиромашена. У гимназијама је нема у четвртном разреду. То доводи до смањивања опште географске писмености становништва, и опадања интересовања ученика за тај предмет. У нашој школи све више се форсира креативно знање, које може бити примењено у пракси - било у идеолошком смислу или у просторном планирању. Ми географи треба да избегавимо колико је то могуће идеологизацију нашег предмета, и да учимо ђаке критичком начину размишљања, одвајању битног од небитног, вештини вредновања (да цене демократију, људско достојанство и слично).

Шта могу и треба да чине наставници?

Наставници географије су "амбасадори" наше науке у школама и срединама у којима раде. Међутим, наставници треба у школама да учине географију лаком и занимљивом, и да је тако популаризују. Држати превисок критеријум, тако да преко две трећине ђака има јединице из географије, чини је тешком и досадном. Од наставника се очекује да учине географију занимљивим и лепим предметом. Настава географије треба да се заснива на формирању јасне слике

света, не везане за запамћивање велике масе статистичких података и номенклатуре, а такође на добијању практичних навика коришћења географске информације. Један од проблема географије у школама је недостатак наставних средстава - у неким школама нема ни једне географске карте. То одаје немар наставника. У настави географије треба више користити теренску наставу, расположива дидактичка средства. Додуше, мало је тих средстава на тржишту, у смислу ЦД-ова, презентација, филмова и слично. Посебан проблем је усавршавање наставника, и о томе Српско географско друштво треба да поведе више рачуна.

Шта би Ви хтели поручити читаоцима нашег БГ-листа?

Учланите се у Српско географско друштво и користите могућности ваннаставног образовања које оно нуди. Можете обновити студентску секцију. Теренска настава и екскурзије нису мање важни него уџбеници и белешке са предавања. Учите путујући, истражујући, размишљајући. Тако ћете доживети географију. Право знање је само оно знање које постане део вас. И користите више знања ваших професора. Свим професорима и асистентима факултета - огромно хвала за то, што "одгајају" такве специјалисте, будуће чланове Српског географског друштва.

ДРУГИ О ЈОВАНУ ЦВИЈИЋУ

Пише: Војислав Деђански

Др Јован Цвијић, истакнути српски научник, обележио је другу половину 19. и прву половину 20. века својим научним радом. Као што је већ у некому од претходних бројева речено, рођен је у Лозници 1865. године, докторирао у Бечу 1893. године на феномену карста. Јован Цвијић, такође је био и оснивач Географског факултета, у два наврата ректор Београдског универзитета, дописни а касније и редовни члан Српске академије наука и уметности. Преминуо је 1927. године у Београду.

У овом тексту бавићемо се оним што су његови сарадници, ученици, савременици и поштоваоци писали о његовом животу и делу.

Милисав Лутовац, академик и познати српски географ о Цвијићу је писао као о свом учитељу и научном испитивачу који је обележио једну временску епоху. Лутовац истиче да је Цвијић био „велики учитељ који није дао да пропадне ни једна искра способности онога који је хтео да ради. Ни у данима болести није му било тешко да у своме дому прими студента или којег другог човека жељног рада. Понет великим плановима, Цвијић је хтео да своја знања и погледе пренесе на нучни подмладак, не спутавајући и друкчији начин мишљења. Испитивао је склоности саговорника према овој или оној географској дисциплини. У том правцу га је и упућивао, страјући да ће тамо имати и успеха.“

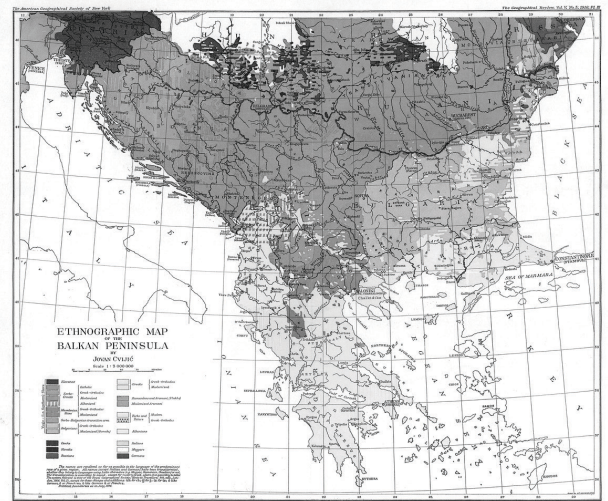
Душан Недељковић, филозоф и академик, пише о Цвијићу као о увек будном и проницивом истраживачу који се годинама усавршавао у више различитих научно-географских дисциплина, од геолошко-геоморфолошких до друштвено-

антропогеографских. Он истиче да је Цвијић, у предговору одговорио на кључно питање: Какав је битни преокрет доживела антропогеографија у временерелативнонајистакнутијих Цвијићевих савременика антропогеографа Рацела и Брина, и какав заокрет у целини? „Овај рад беше тежи што се моја концепција људске географије у многоме разликује од концепције коју су Рацел и Жан Брин измели у својим значајним делима. Увек сам мислио да они сувише искључују човека из људске географије и не посвећују довољно широко пажњу питањима која се тичу социологије исто колико и географије“

Познати регионални географ, др Милорад Васовић истиче да Цвијићево проучавање проблема, нарочито миграција становништва, затим зона цивилизација на Балканског полуострву и облика материјалне културе, облика привредног живота и особености насеља, има изузетан значај за географску науку због, не само огромног броја нових чињеница које је сакупио него и низа антропогеографских проблема које је открио и решио.

Етнолог Миленко Филиповић, Цвијићев ученик, истиче да је Цвијић својим знањем и способностима могао да буде и наставник етнологије, али се није примио тог звања јер је хтео да буде само географ и целог свог века радио је предано на тој науци, бавећи се са страшћу геоморфологијом,

коју је нарочито волео, али и незанемарујући друге гране географије. Потребне његових физичкогеографских студија изискивале често да се упушта и у проучавања из других области природних наука, нарочито геологије и петрографије, па је и на тим пољима дао значајне резултате. Професор Филиповић је описао и Цвијићев допринос у етнологији и социологији, с обзиром да је Цвијић први

етнолошки и социолошки проучио балканске народе, нарочито Јужне Словене. Нажалост, његов велики допринос општој етнолошкој науци није довољно запажен и признат; један од разлога томе је тај што је он у том погледу био испред свог времена, а други, што је своје етнолошке погледе и резултате износио под географским именом.

Као што се из претходног може видети, Јован Цвијић је био и остао цењен у научним круговима. Он није био само географ, већ и етнолог, социолог и геолог. Нама само остаје да поштујемо и надограђујемо све што нам је оставио у аманет.

Пише: Ивана Ђорђевић

У Павлици код Рашке, 27. јануара 1894. године, у учитељској породици, родио се познат, и у свету признат, Војислав С. Радовановић. Био је један од најзначајнијих српских научника прошлог века. Иако по струци геоморфолог, Војислав Радовановић је у свом дугогодишњем научно-истраживачком раду, као врсни познавалац своје области, дао изузетан допринос развоју антропогеографије, етнологије, физичке и историјске географије и историје. О радном билансу овог научника најбоље говоре речи његовог колеге и пријатеља проф. др Петра Влаховића који каже: „Колико год је био плодан Радовановићев друштвени рад, још је плодније његово научно дело које се може поделити на четири главне групе радова: географски, историјско-географски, антропогеографски и етнолошки.“ Током своје каријере радио је као доцент, ванредни и редовни професор на Скопском, Загребачком и Београдском Универзитету. Био је дописни члан Српског Краљевског друштва (касније САНУ), члан Српског географског друштва, оснивач и први

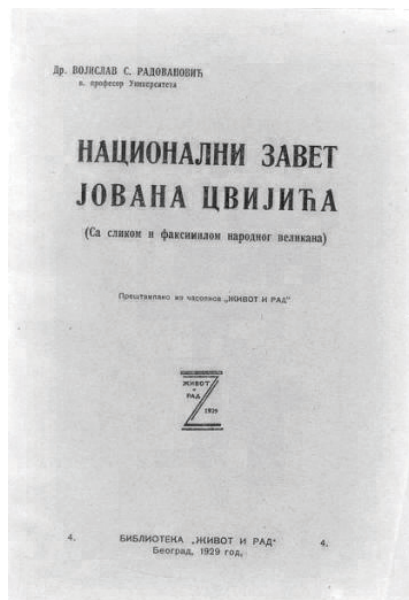
управник Етнографског института САНУ.

Овај скромни човек је имао привилегију да буде ученик и асистент чувеног српског географа Јована Цвијића. У истом периоду се активно бавио певањем. Међутим, морао је да се одрекне професионалног бављења музиком када је његов професор и ментор Јован Цвијић сазнао за његов ангажман у Београдској опери. До овог сазнања Цвијић је дошао на начин који се дуго после тога препричавао као анегдота: „1921. године, Цвијић је угостио угледног госта и колегу из Француске. Желећи да му покаже знаменитости Београда, одлучио је да га одведе на представу у Београдској опери. То вече је на репертоару била Вердијева „Аида“. У ложи у Народном позоришту, поред Цвијића и госта из Француске, налазио се и један од првих

Цвијићевих ученика и његов пријатељ проф. Б о р и в о ј е Ж. Милојевић. Убрзо по почетку представе на сцени се појавио Војислав Радовановић у костиму првосвештеника и почео да пева. Не верујући својим очима, иако ложа није била далеко од бине, Цвијић се изненађено окренуо према свом ученику и запитао га: „Гос'н Боро, је'л оно наш Воја скакуће по бини?“ Гос'н Бори није преостало ништа друго него да одговори потврдно. Знајући да се ово сазнање није допало

Цвијићу, Боровоје Ж. Милојевић је сутрадан сачекао свог млађег колегу Војислава испред просторија Географског института у Капетан Мишином здању и упозорио га на догађај од претходне вечери. Одмах по доласку Цвијић је позвао Војислава у своју канцеларију. У краћем и отвореном разговору Цвијић му је на крајње коректан начин скренуо пажњу да, иако је и он сам љубитељ лепих уметности, сматра да један млад човек не може професионално да се бави и науком и уметношћу и да буде успешан на оба поља.“ Војислав Радовановић је већ сутрадан дао оставку на место солисте у хору Београдске опере.

Као свестрани научник, проф. Радовановић је био и истакнути педагог који је своје неисцрпно знање и искуство успешно преносио генерацијама студената. Према речима његових ученика, био је омиљени предавач, волео је свој посао, а труд и рад својих сарадника је итекако умео да цени. Војислав С. Радовановић је умро 26. априла 1957. године. Младим генерацијама оставио је огромно богатство свог научног стваралаштва. Војислав С. Радовановић, истакнути научник и истраживач који је пркосио времену у којем је живео, оставио је неизбрисив траг у историји развоја географије као науке. Заправо, овај познати и признати географ никада није ни нестајао.

Пише: Ивана Ђорђевић

У о р г а н и з а ц и ј и Географског факултета Универзитета у Београду и Српског географског друштва у сарадњи са Скупштином општине Крупањ, ОШ Боривоје Ж. Милојевић - Крупањ, Туристичком организацијом општине Крупањ, организована је Свечана академија и научно-стручни скуп поводом обележавања 130 година од рођења академика Боривоја Ж. Милојевића, 13. и 14. маја 2016. у Крупању. У част овог изузетног научника, у Крупању, његовом родном, никада заборављеном месту,

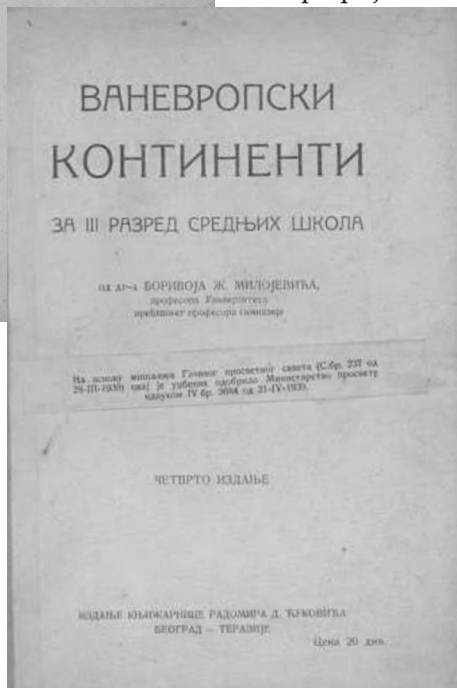
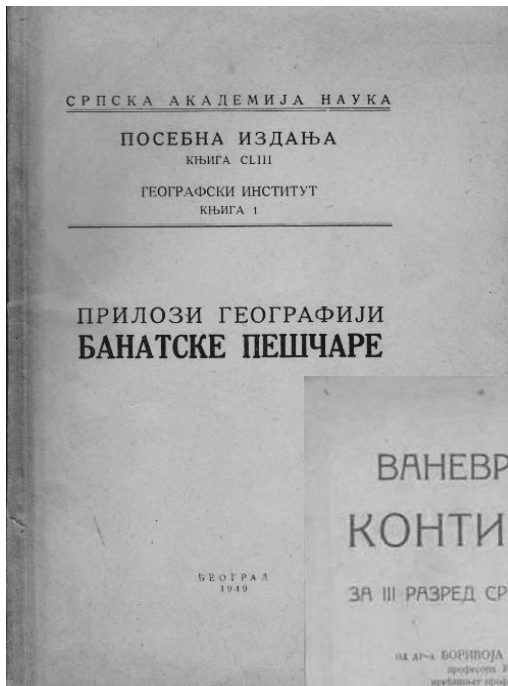
дио интересовање за теренским истраживањима и био је упоран у томе. Објавио је преко 250 научних радова међу којима и двадесетак књига и тиме је задужио нашу географију и науку уопште. О људским особинама и радном билансу овог научника најбоље говоре речи његовог ученика проф. др Милорада Васовића који каже: „Боривоје Ж. Милојевић је био честит и добронамеран учитељ, увек спреман да подстакне млађе људе на рад, да их упутује у научну методологију и методе теренског истраживања, радовао се успеси-ма својих ученика и сарадника...“

О великану географске науке, на научно-стручном скупу су говорили еминентни професори, рођаци, пријатељи и познаници, свако са свог аспекта. Боривоје Милојевић се, пре свега, бавио регионалном географијом, али је као изузетан познавалац своје области имао ширину у проучавању географије као науке. Иако на

изглед увек о з б и љ а н , Боривоје Милојевић је био све, само не то. Његова о з б и љ н о с т је била само маска која је, у очима других, вешто скривала све његове п о з и т и в н е о с о б и н е , пре свега човека, а онда и научника. О животу овог великана најбоље је говорила његова

праунука, која је, са сјајем у очима, истакла да је деда Бора увек био ведар, насмејан и позитиван. Био је успешан на сваком пољу, пословном, али

и приватном. У младости је тешко живео. Преживео је оба Светска рата, два пута је био рањен, али та тешка времена су га учинила јачим. Никада није поклекао, никада се није предао. Жртвовао се, трудио и неуморно радио. Водио се мишљу: „Да би добио оно што желиш, мораш нешто и да даш.“ Боривоје Милојевић је добио многа признања, похвале и награде. Добио је да буде познат и у свету признат

окупили су се научници савремене географске науке из Београда, Новог Сада, Ниша, Косовске Митровице, Никшића, Бања Луке и многих других места у којима је Боривоје Милојевић увек био радо виђен гост. Овај, по много чему, истакнути научник је Цвијићев ученик, а од њега је насле-

научник кога се данас многи са радошћу сећају. Успео је да свуда стигне и прође, али и да дође. Никада није заборавио одакле долази и увек се враћао. Нама је оставио дела која и данас представљају темељ за многа истраживања. Поклонио нам је своје успехе, живот и искуство. Великани српске науке, међу којима је био и Боровоје Милојевић, никада не одлазе, они и

даље живе кроз своја дела.

Научно-стручни скуп „130 година од рођења Боровоја Ж. Милојевића“ је закључен тако што смо још једном потврдили да је овај научник имао схватања која су актуелна и у данашње време, те да је у својим радовима поставио темеље савременог схватања географске науке. Учесници научно-стручног скупа су другог дана могли да

уживају у лепотама Крупња, али и његовог непосредног окружења, до којих је организован једнодневни излет. Посетили су цркву спомен-костурници Светог Вознесења, Стару апотеку, цркву Светог Успења Пресвете богородице у Добром потоку, спомен-капелу на локалитету Мачков камен, као и музејски комплекс Беду цркву.

**АКАДЕМИЈА И НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП
ОБЕЛЕЖАВАЊА 130 ГОДИНА ОД РОЂЕЊА
БОРИВОЈА Ж. МИЛОЈЕВИЋА**

Пише: Милица Сучевић

Порекло нас везује за наше корене, место одакле смо потекли, тамо где увек треба да се враћамо, оно о чему нас старији уче од малена.

Моји путеви воде у Лику, на пространа поља, високе планине и специфину народну традицију и обичаје. Село Отрић се налази близу Грачаца, познато по оштрим зимама праћеним великим наносима снега који је знао да одсече те људе од свих саобраћајница и путева.

Могу рећи да је ово заборављен крај, пуста села са мало старог становништва и понеки пролазници који су случајно залутали. Ово место за мене је представљало откровење, место успомена и бесконачне природне лепоте. Изнад села Отрић налази се планина Поштак, препознатљива по свом изгледу и место које крије праве планинске стазе за љубитеље недовољно истражених терена. Поглед се пружа на околна брда, планине и досеже чак до Јадранског мора, тако да се невероватни призори могу уочити са свих страна. У подножју планине извире из крашког врела река Зрмања, једна од најзначајнијих за ово подручје. Мештани села Вредо Зрмања где она извире, ову реку сматрају извором плодно-

сти и вечитог опстанка на овим крајевима.

У околини, у самом подножју планине Велебит, налазе се Церовачке пећине, драгуљ овог краја. Богате су сталагмитима, сталактитима, драперијама, а и познате су као палентолошко и архелошко налазиште. Даљи пут води преко планине Велебит, у област под називом Далмација. Велебит као пространа планина, дели ова два подручја, представља стално разилажење свих путева и неприступачност повезивања ова два краја. О Велебиту опеване су многе песме како је Лици заклонио море, јер Велебит представља једину границу Лике са Јадранским морем. Са друге стране налази се већ поменути Далмација, предео другачије климе, широких пространстава маслина и винове лозе. Када се пређе Велебит, први град који се уочи јесте Обровац, смештен у долини реке Зрмање, веома чудан положај за град, са које год стране брда да се погледа он је ту, у долини. Зрмања за овај град представља симбол, река која има скоро зелену боју и стрме долине које је усекла пре него што се улила у Новиградско море.

Када се прођу Обровац и околна села, убрзо се указује Карински уски залив, скоро

одсечен од Јадранског мора. Тек тада долази нам мисао да смо стигли у срце северне Далмације, место где се спајају кршевита Буковица и плодни Равни Котари. Поглед се пружа ка околним местима која су се изградила тик уз плаже. Село Доњи Карин представља место које увек радо обилазим, не због постојања објекта за посету у селу, већ због гостопримства људи, домаћих специјалитета и дугих стаза за шетњу, који мени представљају задовољство. Сакривено од људи, између бројних стена, налази се и извор реке Каришнице, пећина која је неистражена и стари напуштен млин. Ово место представља одличну могућност да се човек изолује од свакодневне буке и осети истинску чар природе. Изнад извора налази се тврђава, која носи локални назив Кулине, али и њен постанак није довољно познат. Путовање бих завршила у неким од кућа где би свако понудио главне специјалитете овог краја: пужеве, дагње и различите морске плодове и незаобилазно вино.

Из свих ових села по Лици и Далмацији остају још многе приче, веровања, нова неоткривена и откривена места. Свако од њих носи и болне успомене из блиске историје које се могу видети на оближњим кућама и путевима. Некада богата села са пуно деце, данас скоро да немају становника, некада плодна поља данас пуста и зарасла у коров, некада се чула песма из сваког краја, данас њима хара тишина. Ово је слика и прилика данашње ситуације, али природа је ту да подсети да ова места и даље живе, да им се требамо враћати и сећати се свих ствари које су некада нудиле и које нам данас могу пружити.

САВРЕМЕНЕ МИГРАЦИЈЕ

Универзитет у Београду – Географски факултет, Regional Studies Association (RSA) и MICaRD Network у периоду од 18 – 21. септембар 2016. године организују Међународну научну конференцију под називом „Савремене миграције становништва: нове перспективе и изазови“.

У времену глобализације, међународне миграције представљају једну од најактуелнијих тема. Нови типови мобилности становништва услед различитих фактора (географских, демографских, економских, политичких) допунили су већ постојеће традиционалне миграционе токове. Већина путева савремених миграција воде према развијеном свету, пре свега Европској Унији и захватају све више држава чланица.

Европски континент се данас суочава са највећом миграционом кризом, још од Другог светског рата. Токови миграната из Африке, са Блиског Истока и из Јужне Азије су се интензивирали, па је 2016. година означена као година изазова и великих одлука по питању миграционе кризе. Због свог географског положаја, Република Србија се налази на Западно Балканској миграционој рути, па се према томе суочава са бројним изазовима у регулисању миграционих токова. Улога националних, правних и административних институција у Србији постаје све важнија.

Предстојећа међународна научна конференција пружа прилику да се размотре веома важна питања постојаности политике отворених граница, нових миграционих рута, различитих типова и последица миграција, са циљем изналажења нових перспектива регионалног развоја у областима

захваћеним снажним емиграционим процесима. Посебно ће се размотрити улога миграција у руралним областима, као и улога локалних и регионалних стратегија за управљањем миграцијама. Политика мултикултурализма, интеграције и повезивања су такође неки од кључних аспеката проучавања савремених миграција. Да ли се могу предвидети миграциона кретања у будућности? – ово питање представља једно од најважнијих у савреме-

области миграција. Конференција представља и значајну прилику за младе истраживаче и докторанде да презентују радове и резултате својих истраживања. Богат програм конференције нуди могућност размене знања, идеја и искустава из проблематике миграција, дискусију око важних питања, као и нова сазнања. Један од главних циљева конференције јесте међусобно упознавање истраживача из различитих образовних институ-

The poster features the MICaRD logo (a stylized globe with circuit lines), the logo of the Regional Studies Association (a globe with a stylized 'S'), and the logo of the Regional Studies Association (a box with the text 'Regional Studies Association'). Below these logos, the text reads: 'UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF GEOGRAPHY MICARD NETWORK REGIONAL STUDIES ASSOCIATION'. It is supported by the Ministry of Interior of Republic of Serbia, Ministry of Labor, Employment, Veteran and Social Affairs of Republic of Serbia, Geographical Institute „Jovan Cvijic“ SASA, International Organization for Migration (IOM), Commissariat for Refugees and Migration (SRC), and European Center for International Affairs (ECIA). The conference is organized by the International Scientific Conference. The main title is 'CONTEMPORARY MIGRATION IN CHANGING WORLD: NEW PERSPECTIVES AND CHALLENGES'. Below the title is a stylized map of Europe with arrows indicating migration flows. At the bottom, it says 'University of Belgrade – Faculty of Geography, Belgrade, Serbia 18-21st September 2016.'

ном свету, питање чији ће се одговор добити након великог броја радова и закључака скупа.

Поред страних гостујућих предавача, на скупу ће се чути реч великог броја домаћих еминентних стручњака из

ција и организација и интензивирање њихове сарадње у контексту мултидисциплинарног проучавања миграционих токова.

На северу Грчке, на најисточнијем од три „прста“ полуострва Халкидики – Атосу налази се Света гора, један од највећих центара православља. Са својих двадесет манастира и главним градом Карејом, чини аутономну област у оквиру Грчке државе. Статутом Свете горе утврђено је да становници могу бити једино монаси којих данас има око две хиљаде, а једно од важнијих правила јесте забрана приступа женама. Од двадесет манастира на Светој гори седамнаест је грчких, један руски, један бугарски и један српски, нама најзначајнији, манастир Хиландар.

О Хиландару, као једном од наших најважнијих и

најлепших манастира, слушао сам много прича, али је моја велика жеља била да га посетим и пре пар година са друштвом из средње школе, а уз помоћ нашег вероучитеља, то сам и успео. Пошто се копнени путеви не користе, до манастира је могуће стићи само трајектом, те је зато наша почетна станица била лука Уранополис. Међутим, како је Света гора самостална област, за улазак је потребна посебна дозвола, односно, нека врста визе која се назива Диамонтирион, и важи четири дана. Након завршених процедура укрцали смо се на трајект и кренули ка нашем првом одредишту Хиландару. Пловидба није трајала дуго, јер је Јовани-

ца, пристаниште Хиландара, место првог пристајања трајекта, но како се Хиландар налази у унутрашњости полуострва ка манастиру смо кренули минибусевима. Вожња је трајала двадесетак минута и због врућине је била изузетно исцрпљујућа. Међутим сва та исцрпљеност нестала је када се испред нас појавио Хиландар, чувени српски манастир, који су пре више стотина година подигли Свети Сава и његов отац Немања, а кроз историју га градили и помагали сви велики српски владари. Хиландарски монаси су нас лепо дочекали, сместили, а након вечерње службе понудили и вечером и чувеним хиландарским вином. Пар чаша тог чувеног вина уз

У ЗЕМЉИ МОНАХА

Пише: Милан Марковић

као каква шетња кроз историју, а боравити на месту са таквом историјом била је изузетна част.

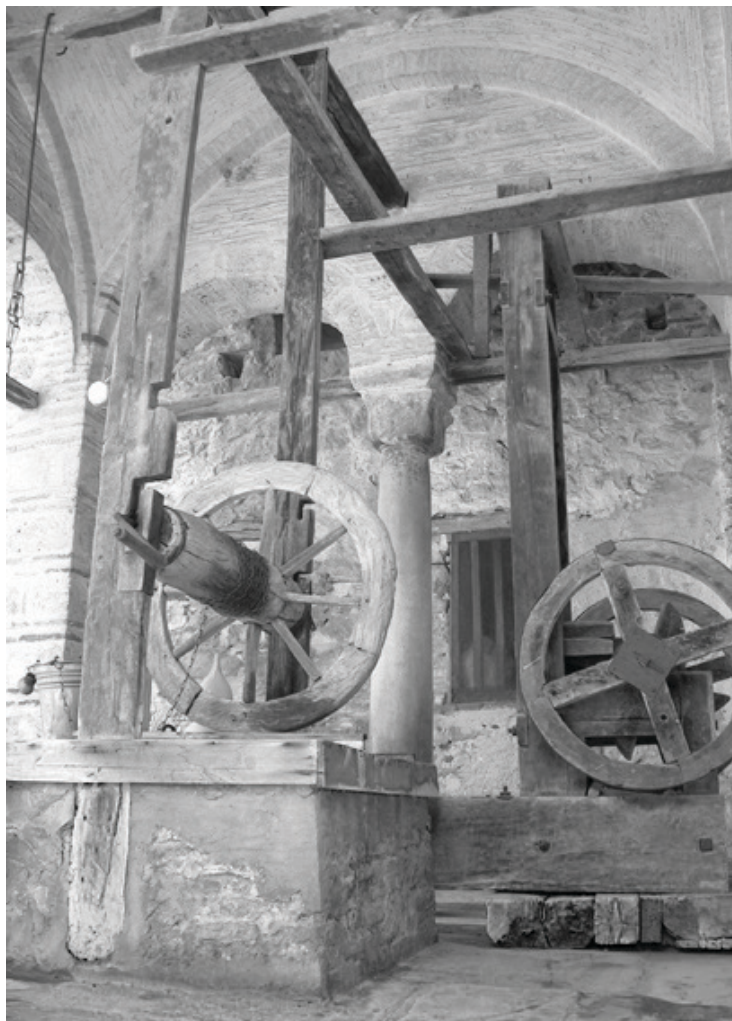
Но, како све што је лепо има крај и нашем боравку у манастиру дошао је крај те смо трећег дана напустили Хиландар и кренули ка планини Атос. Планина је висока 2033 метара, а до врха води планинска стаза дужине око тринаест километара. У почетку је све деловало врло лако, почетак стазе са неких 700 степеника било је лако прећи, али како је стаза постајала стрмија, а температура све већа успон је постајао све тежи. Спас од врућине били су само шумарци до којих смо повремено долазили и које смо користили за одмор и уживање у прелепим призорима стрмих

п а д и н а
А т о с а
и м о р а
које нас је
о к р у ж и в а
л о . Н а с а м
в р х А т о с а
с т и г л и с м о
п о м р а к у , з а
у с п о н н а м
ј е т р е б а
л о н е к и х
д е с е т и л и
ј е д а н а е с т
с а т и , а
ч и њ е н и ц а
д а н е к и м
м о н а с и м а
з а д о л а з а к
д о в р х а и
н а з а д т р е б а
у п о л а м а њ е
п о к а з и в а
л а ј е к о л и к о
с м о б и л и
н е с п р е м
н и . П о ш т о
ј е б и л о в е ћ
к а с н о з а
п о в р а т а к
и с к о р и с
т и л и с м о
в р е ћ е з а
с п а в а њ е и

ноћ провели на самом врху Атоса под ведрим небом препуним звезда. Следеће јутро искористили смо за сликање и уживање у невероватном погледу на околне манастире, који су се назирали у даљини, на полуострва Ситонију и Касандру, стрме падине Атоса и море које се налазило свуда око нас. Након тога кренули смо ка подножју, за разлику од успона спуст је био брз те смо стигли тачно на време за трајект и кренули назад. У повратку са трајекта смо уживали у призорима прелепих манастира који су се смењивали уз обалу, сумирали утиске и обећали да ћемо се поново вратити на Свету гору и обићи још који манастир.

сав наш умор били су довољни да одмах одемо на спавање.

Сутрадан, устајање по манастирским правилима у четири ујутру и одлазак на литургију, а након четири сата када се литургија завршила и скромни доручак. Све ово нам је било довољно да схватимо колико је живот монаха тежак. После доручка обишли смо ризницу манастира са изузетно драгоценим предметима и иконама, прошетали до старог пристаништа, обишли кулу краља Милутина, крст који је подигнут на месту сусрета цара Душана са монасима, маслину коју је сам цар засадио, костурницу манастира и разговарали са игуманом. Читав тај дана деловао је потпуно нестварно,

ГЕОГРАФИ У БЛАЖЕВУ

Пише: Кристина Ђосић

На источним падинама Кобаоника, у селу Блажево налази се наставно–научна и истраживачка база нашег факултета. Зграда је била дечје обданиште која је фебруара 2011. године додељена на коришћење Географском факултету.

У периоду од 20. до 22. априла у поменути просторијама боравила је група од 16 студената треће године географије на теренској настави у Блажеву. У пратњи професора Марије Антић и Велимира Јовановића, асистената Ивана, Аљоше и Војислава, наша мала авантура изгледала је овако:

Из Београда смо се запутили редовном аутобуском

линијом Београд – Брзеће прво аутопутем Београд – Ниш до искључења за Ћићевац, одакле смо наставили даље према Крушевцу. Из Крушевца смо даље долином Расине кренули преко Бруса за Брзеће. На путу између Крушевца и Бруса пажњу нам је привукло вештачко језеро Ђелије, акумулација за водоснабдевање Крушевца, а уједно и један од појмова за испит из хидрологије, па смо се тада присетили (не) милих доживљаја из minulих испитних рокова. По доласку у Брзеће сачекао нас је минибус којим смо се одвезли до крајње станице – Блажева. У Брзећу нас је такође сачекао и професор Велимир Јовановић који је боравио са нама током ове теренске наставе.

Насеље је разбијеног типа, припада општини Брус и смештено је на висини између 700 и 1500 m надморске висине на долинским странама истоимене реке и падинама околних узвишења Голеша, Кљуна и Блажевске чуке. Има основну школу, дом здравља, цркву посвећену Светом пророку Илији и једну од најстаријих кафана у Србији. Предање каже да је обилазећи граничне карауле према Турској у њој преноћио војвода Живојин Мишић, а три године после Мајског преврата, на путу од Цетиња ка Београду, прерушен у сиромашног сељака и краљ Петар Први Карађорђевић. Блажевска река, која пролази кроз насеље, спајајући се са Ђерекарском формира Топли-

цу, највећу леву притоку Јужне Мораве.

Одмах поред базе нашег факултета налази се осовна школа која броји двадесетак ђака, који су нас радознало пратили погледима када смо стигли. По доласку, уследило је разгледање објекта, заузимање и намештање кревета у пространој соби уз шалу и смех, а потом и једна кратка шетња кроз село ради његовог бољег упознавања. После краћег предаха, група „неустрашивих“ кренула је у разгледање околине. Преко ливада и воћњака корачали смо ка оближњем пропланку, а потом уживали у погледу који се пружао пред нама. У „учионици“ под отвореним небом асистент Иван Новковић нам је говорио о положају насеља и показао на планине које раздвајају општину Брус и општину Лепосавић на Косову и Метохији. Затим, говорио је и о тектоници и геолошкој грађи терена и доминацији магматских и метаморфних стена, ерозији која се јавља због крчења шума као и о самом селу и његовом гашењу, па смо сви размишљали о најбољем начину да оно поново оживи. Како бисмо искористили последње зраке сунца тога дана отишли смо до једног видиковца у близини и направили лепе фотографије. Повратак у базу за свакога је представљао посебну авантуру а исти су нам улепшали колеге са четврте године географије који су у повратку из обиласка Ђавоље Вароши свратили до нас. На крају напорног дана окрепила нас је укусна вечера у већ поменутој блажевској кафани која се одликује богатом понудом јела из домаће кухиње и чија се куварица и власница постарала да имамо довољно енергије за сва три дана нашег боравка у Блажеву.

Други дан наше теренске наставе обележила је посета Луковској бањи, недалеко од Блажева. Ова бања се налази на скоро 700 m надморске висине и представља највишу бању у Србији. Богата је термоминералним изворима различитих температура чије се воде користе за лечење различитих болести (реуматизма, остеопорозе, гихта, гинеколошких обољења итд.). За разлику од претходног дана где смо из приче асистента сазнали нешто ново о Копаонику и Блажеву, чари Луковске бање смо упозавали свако на свој начин. Неки су шетали дуж тока Луковске реке и разним шумским стазицама, неки су обилазили минералне изворе, а неки су желели да испробају лековито дејство вода па су умивали очи водом која је за то намењена или потапали ноге у базенчиће са топлом бањском водом. Неки су пак уживали у фотографирању, док су се остали једноставно одмарали по лепом дану који нас је тада пратио. Преостало време искористили смо да се попнемо на видиковцац на коме је изграђена црква Светог Ђорђа и са кога се пружа предиван поглед на бању и њено окружење. До видиковца из бање се долази на два начина – лакшом и дужом стазом или краћом и стрмијом. Али географи не би били то што јесу да не испробају оба начина, па смо приликом успона ишли лакшом стазом, а у повратку група се раздвојила па је неколико студената, професора и асистената пошло другом стрмијом стазом кроз шуму.

Слободно време које смо касније имали у бази проводили смо у веселој атмосфери играјући разне друштвене игре, попуњавајући енигматику, шалећи се и разговарајући. Увече, поново под отвореним, али овога пута звездаим небом

имали смо један час астрономије, где смо гледали нама видљива сазвежђа, тражили Северњачу и слушали неке занимљивости и појединости о звездама и њиховој еволуцији, планетама и осталим небеским телима.

Трећи дан обележило је паковање и припремање за повратак у Београд. Сви смо се бацили на распремање и чишћење базе како би поново дочекала неку нову генерацију географа или можда неког старог повратника. Остатак слободног времена провели смо уз опроштајне партије фудбала и карата или уз попуњавање још једних укрштених речи и уз присећање на најлепше тренутке нашег боравка у Блажеву. После поднева минибус нас је одвезао за Брзеће, одакле смо сачекали аутобус и вратили се за Београд.

Из Блажева смо понели лепе успомене, а многи од нас су пожелели да се поново врате. Пробили смо лед закорачивши на простор који је по много чему интересантан и надамо се да ће нове генерације студената Географског факултета пратити наш пример. Очараће вас прелепи пејзажи, научићете нешто ново о Копаонику и његовој околини, чућете разне занимљивости, добро се забавити и што је најбитније успомене са терена ћете носити са собом цео живот.

Пише: Магдалена Рајић

Чини ми се да су многи данашњи студенти заборавили ону Цвијићеву добро препознатљиву лекцију на нашем факултету, а то је да се „географија учи ногама“. Упркос разним причама професора који упорно покушавају да пробуде у нама авантуристички дух и њиховом труду да схватимо да је за једног успешног и комплетог географа неминован рад на терену, као и упознавање и посматрање природе и генерално простора из неког другог, нама студентима географије познатог угла, долазим до закључка да све мање путујемо и истражујемо околину. Постали смо и превише окупирани мислима о положеним и неположеним испитима, о томе кад је који колоквијум, кад је последњи рок за предају семинарских радова, о дебљини књига из којих учимо и сличним стварима, а заборављамо да су теренске наставе и путовања

најлепши део наших студија.

И зато, из страха да нам једнога дана не буде криво и из жеље да постанемо прави географи, одређена група студената друге године, међу њима и ја, смо одлучили да се тргнемо на време. Наиме, договорили смо се да самостално организујемо путовања и излете. Једна од првих дестинација била нам је Фрушка Гора.

Фрушка Гора је панонска острвска планина разруђена речним токовима. Простире се на северу Срема, а највиши врх је Црвени чот (539 м). Захваљујући јединственим и веома бројним фосилним остацима флоре и фауне, Фрушка Гора се назива и „огледалом геолошке прошлости“. Посебну вредност представља 16 православних манастира, познатих по специфичној архитектури, богатим ризницама, библиотекама и фрескама. Због свих својих карактеристика 1960. је проглашена

националним парком.

За целокупан обилазак ове планине потребно је издвојити пар дана, а с обзиром да смо ми били ограничени на један дан, морали смо пажљиво и зналачки да осмислимо туру. „Освајање“ Фрушке Горе започели смо доласком у Сремске Карловце. У градић који је задржао у себи нека минута времена. Карловци су 200 година били српска духовна престоница и културно-просветни центар. Величају их многи значајни објекти међу којима је и најстарија у Србији - Карловачка гимназија. Непосредно по завршетку краћег разгледања градића, кренули смо Стражиловским путем који води до националног парка. Након 4 км шетње магистралом стигли смо до нашег главног одређишта. Сам улаз је оивичен великом дрвеном оградом и назнаком да ту почиње пешачка зона. Са леве стране је смештено одмаралиште „Бранков

чардак“ са рестораном и смештајем, а на централној ливади испред одмаралишта је постављен споменик Бранку Радичевићу. Карактеристичан је по томе што се не налази на постаменту, већ практично на земљи. Шумском стазом која је на појединим деоницама стрма, попели смо се до самог врха Стражилова где је испод високих јабланова и његов гроб. Док поглед пада на валовита брда Фрушке Горе, винограде и трешњево воћњаке схватам зашто је баш овде пронашао свој вечни мир. Са врха се пружа пар стаза, а ми смо се упутили оном која води до ТВ торња. Торањ је висок 170 метара. Саграђен је 1975. године и основна намена му је била емисија радио и ТВ сигнала на територији Војводине. Због свог положаја и висине, објекат је видљив са већег дела сремске и бачке стране. Претрпео је велико оштећење током НАТО бомбардовања 1999. године и од тада је у привре-

меној функцији. После обиласка торња, кренули смо ка извору Вилине Воде. За његову воду кажу да је лековита и нарочито добра за очи. Исправност је и бактериолошки и хемијски испитана. Легенда каже да око њега виле играју коло, те не чуди зашто се управо тако и зове. Сем што је некада Вилина Водица била познато место са лековитом водом и место религиозног и друштвеног живота овог дела Срема, данас је и познато туристичко место.

Пут до извора је водио шумским стазама које су се све више рачвале како смо залазили дубље у шуму. Пошто смо пар пута занемарили путоказе, из неког непознатог разлога, насумице смо бирали стазе. Терен је јако брдовит, па смо се стално пењали да бисмо се опет спуштали и обрнуто. Мирис липа којих има у незнатним концентрацијама, непознате врсте печурака и

по која животиња употпуњавали су боравак у природи. Потрага за извором се завршила неуспешно, јер смо се након одређеног времена нашли на Селишту изнад села Буковац. Поглед са видиковца на пространу равницу, Нови Сад, Дунав и околне вароши треба доживети. Ту смо се мало одморили, а пошто је дан полако одмицао кренули смо даље. У повратку смо свратили до планинарског дома на Стражилову. Одлучили смо да кренемо другим путем, па смо пролазили и поред приватних имања са житним пољима. Овде смо се сусрели са неочекиваним нагибима терена. Пут је био клизав због опалог лишћа, па смо морали да се спуштамо држећи се за околне гране. Понестајање снаге је довело до тога да су неки од нас и падали. Када смо поново стигли у Карловце, вече се већ спустило. Како је Фрушка Гора препознатљива по виноградима, а Сремски Карловци по дутој традицији прављења врхунског вина, ми смо ову нашу малу гео акцију завршили посетом једне од најпознатијих карловачких винарија и уживали у укусу бермета.

На самом крају, постали смо сведоци да је ова планина непресушна ризница нових сазнања и са великим нестрпљењем очекујемо да је поново посетимо.

Пишу: Марко Седлак, Илија Тмушић,
Јована Зелковић и Тамара Димић

Антропогена геоморфологија представља ново системско поље истраживања које је базирано на проучавању односа између човека и рељефа, а чији је основни задатак да направи значајан допринос

који се са том појавом јављају, све већи број стручњака се бави овом облашћу апликативне геоморфологије. Први пут, школске 2015-2016. године, овај предмет, као изборни, уведен је на другој години студијског програма смера Географија. Сходно предмету истраживања,

Џвијић“ САНУ. Одредиште руте био је клизни појас у београдском Подунављу, на одсеку према кориту Дунава, између Београда и Смедерева.

Како бисмо вас адекватно спровели кроз ово наше мало путоштво, морамо се подсетити шта су то клизишта. Наиме, за клизиште се каже да је то свако место на површини Земље где се јавља споро, постепено или релативно брзо и изненадно кретање површинских, растреситих и неотпорних слојева. Сам термин клизиште има своје синониме као што су урвина, плазина или попузина. Уколико клизиште захвата велики простор, последице могу бити далекосежног значаја. Клизиште може бити проузроковано и природним, али и антропогеним утицајима. У већини случајева њихова појава се конотира као негативна манифестација, јер негативно утичу на живот људи с једне, и привредну делатност с друге стране. Зато и улазе у домен проучавања Антропогене геоморфологије.

Раним јутром кренули смо из Београда, упутивши се са циљем да посетимо три мега клизишта. Прво од њих било је такозвано Циганско брдо, које је смештено у периурбаној зони Гроцке и одликује се високим степеном урбанизације. И професорка Сања и Марко су се трудили да нам на практичан начин представе појам клизишта и упознају нас са индикаторима и факторима клизишног процеса. Што се тиче фактора, то су геолошка подлога, рељеф, клима, биљни и животињски свет, а затим и човек који се намеће као иницијатор и модификатор процеса. Теоријско схватање свих ових фактора није било тешко, међутим, морали смо да пробудимо у себи како нам

у анализирању проблема глобалних промена животне средине, буде релевантна за дебату о валидности тих промена и успоставља правила за ублаживање и санирње истих. С обзиром на све већу антропопресију животне средине, односно проблеме

предвиђен је одлазак на једнодневну теренску наставу, која је одржана 19. дана априла месеца ове године. На ово мало путовање водили су нас проф. др Сања Манојловић и Марко Милошевић, иначе геоморфолог по струци, а запослен на Институту „Јован

је Марко шаљиво објснио, форензичара који открива трагове и доказе о постојању клизишта уживо, на самом терену. Први од индикатора које смо приметили јесте потпуно деформисан део пута са пукотинама и улегнућима која су својим изгледом говорила да се ту одиграо неки природни клизишни процес јачег интензитета. Истражујући даље кроз насеље, ненадано смо открили један део рељефа, који је изразито био погођен клижењем земљишта. Могли смо да видимо растресите слојеве тла, потпуно нагнуту кућу с испуцалим зидовима и готово срушеном оградом, затим стабла која су неприродно била нагнута ка обали Дунава и сл. Коментарисали смо величине штета са којима су тамошњи домаћини суочени, иако им се изградња кућа и објеката у том пределу чинила као одлична идеја и добра инвестиција, с обзиром на величанствени пејзаж Дунава којем су све куће окренуте. Такође смо дошли до закључка да становништво које је у том насељу доминантно није аутохтоно, с обзиром на велики број страних регистарских таблица и очигледно људи који су дошли у своје викендице на кратки одмор из иностранства или унутрашњости Србије.

Даље смо се упутили на исток, ка следећем локалитету, мега клизишту Рујиште. Његова површина износи око два квадратна километра, па представља највеће клизиште на деоници Београд-Смедерево, а на територији читаве државе убраја се на списак три највећа. Код њега степен изграђености јесте поприлично низак јер износи око пет процената. Наиме, овај локалитет даје најбоље могућности за практично уочавање и учење морфологије клизишта. Видели смо клизни

одсек, једини ерозивни облик, а затим и хумове, клизне терасе и депресије. Читава падина имала је степеничасту грађу. Делови који су заравњени називају се клизне терасе. Људи су овде уочили и позитивну страну

облика рељефа. Такође, на овом локалитету могли смо да уочимо брдо, надамак самог Дунава, које представља највећу денивелацију висине од тридесет метара у том делу топографске површине.

клизишта и клизне терасе већих површина искористили у пољопривредне сврхе. Безопасност некаквог поновног активирања клизишта указивао је усправан положај стабала на тим површинама. Што се тиче депресија, којих смо неколико видели, то су места у којима се акумулира вода. Карактеришу их биљке барске вегетације које преферирају влажна станишта, попут трске или тополе. Разлог оваквог изгледа рељефа лежи у ротационом типу клизне равни. Поред ротационог типа, разликујемо и транслаторни тип код којег се не формира ниједан од горе споменутих

Напоследку, дошли смо до теме о својствима различитих типова геолошке подлоге. Треба да разликујемо колекторе, односно сићушна зрна песка која имају могућност упијања воде и супротно њима, глину као водонепропустљиви слој за коју кажемо да је хидроизолатор. Посматрајући подлогу клизног одсека на којем смо стајали, пронашли смо плиоцене седименте који представљају остатак плићег дела некадашњег мора које је постојало на овим просторима.

ТЕРЕНИСАЊЕ...

У мају 2016. године спроведена је теренска настава друге године студентске географије. Пут нас је наводио у скоро заборављене пределе Србије, тамо где се природна богатства срећу на сваком кораку и осећа се она права дивљина која пружа могућност бесконачног истраживања. Три дана проведена у овим пределима створила су нам безброј успомена и стекли смо многа искуства.

На нашој мапи пута налазе се одређене дестинације које смо обишли:

1. дан: манастир Манасија, Велико врело, Водопад Лисине, Крупајско врело, Жагубичко врело, Црни врх, Борско језеро.

2. дан: Лазарев кањон, Борска река, Бели изворац, Прераст Шупља стена, копови у Мајданпеку, Рајкова пећина.

3. дан: Прерасти реке Вратне, Кладово, Хидроцентра Јердап 1, Јердапска

клисуре, Доњи Милановац и Геолошки профил Бољетинске реке.

Проведено време на теренској настави сваком појединцу омогућило је да спозна и запамти њему занимљиве области. Тако, многи су били очарани Крупајским врелом, које спада у групу крашких врела и има упадљиво плаву боју, такође сазнање о његовој дубини која износи преко 100 метара не оставља никога равнодушним. Некима је упечатљивији доживљај био Лазарев кањон, где мир, широко пространство и стрме литице осликавају овај предео, без икаквих антропогених утицаја. Такође, одлазак до Белог Изворца је био прави доживљај, после прескакања препрека које је река створила, и понеког пада, наставили смо до самог циља и остали затечени када смо видели шта све природна скрива у својим неприступачним одајама. Не смеју се

заобићи ни прерасти реке Вратне, које својом величином остављају утисак потпуног владара природе. Последња дестинација је била Јердапска

клисуре и река Дунав, где у једном делу он бива најшири, а потом и најужи у свом току. Величанствен поглед са видиковца који нам је пренео утисак лепота Националног парка и ове реке, дошао је као закључак нашег путовања по Источној Србији и створио неизбрисива сећања.

Пише: Тамара Бјелогрлић

Налазимо се на 1.132 метра надморске висине, на Руднику, планини која је географима асоцијација за геологију, хидрологију, палеогеографију, али овога пута нећемо о томе. Хајде да јој приђемо из мало другачијег угла. Кренимо у обилазак, спремите се пут ће трајати више векова. Недавно је на Руднику изронио као доказ прошлости, типар (печат) који је припадао кнезу Лазару, са натписом „Господар Лазар, господар све српске земље“ овим печатом је оверавао дозволе за рударење, уговоре и повеље на Руднику који је у то време био један од два најзначајнија града у тадашњој држави. Печат је пронађен у забаченој јами, вероватно је бачен у последњем тренутку да не би био пронађен. Још један доказ који сведочи о важности је и проналазак првог новчића из 1330. године, (новац краља Драгутина), што је у вези са постојањем ковнице новца. Златни период за Рудник почео је средином 13. века са доласком Саса који су покренули нову етапу у рударењу. Тај период трајао је све до 1455. године када је пао под турску власт. Многе владарске породице су овде имале своја утврђења, палате, летњиковце. Једно од тих утврђења је Островица, са које се могао контролисати цео Рудник, тј. насеље које је формирано у подножју планине. Овај град је једини у Србији који није био ограђен тврђавом, па се то наводи као разлог његовог пада. У 14. и 15. веку се живело раскошно и богато, део тог богатства откривен је током прошлгодишњих истраживања, у питању су не само стамбени објекти, већ луксузно опремљене вишеспратне грађевине. На Руднику није само

КРОВ ШУМАДИЈЕ

српска властела имала своје резиденције већ и Дубровчани и Которни, који су били далеко познати трговци, овде су имали своје топионице и ливнице, али и своје цркве. На основу археолошких истраживања пронађени су фрагменти осам православних цркава, из дубровачких докумената сазнајемо да је на овом малом простору постојало чак пет католичких цркава. Велики број цркава говори о значајном административном, економском и културном центру, али и довољно имућном становништву које је могло да их сагради. Нисмо поменули шта је то заслужно за раскош и богатство-бакарна и среброносна руда које су држави доносиле велике приходе. Рудник је био први у много чему, па и по првом закону о рударењу који се тада називао Закон о рупама, из 1412. године који је донео Стефан Дечански, а сегменти овог закона се и данас користе. Посебно је интересантно поменути да је постојала Рудничка берза, за време Ђурађа Бранковића а, на

основу цена руде на Руднику формирале су се цене на Балкану. Некако нам је Рудник постао синоним за прво, старо и богато, па водећи се тим, наилазимо и на најстарије рударско окно на Балкану, чија старост датира 1000 година пре нове ере, између бакараног и гвозденог доба, експлоатисан је кварц који је служио за израду накита. Ову раскрсницу на Балкану су прешли многи народи преко Илира, Келта, Римљана и Турака, свако је оставио свој траг. Римљани су једини који су се разликовали, они су остављали уметничка дела. Па је тако пре неколико година сасвим случајно откривена скулптура Рудничка-лепотница-венера која је годинама била заробљена у калупу, потиче из 2. века, урађена је од мешавине олова, сребра и бакра.

Рудничка венера

Мислим да је било доста приче о рудама и ископинама, окренућемо се мало "чистијим" темама. За ову

планину су се борили многи, Византија, Угарска, Србија и Турска. У 19. веку Рудник је у правом смислу био центар српске државности, припреме за Први српски устанак вршене су на овој планини, док је устанак подигнут на источним обронцима 1804. године, а 11 година касније и Други српски устанак у Такову. Најпознатији устаник био је Рудничанин, Арсеније Лома чије име носи Основна школа у овој малој вароши. Златним словима у српску историју уписан је манастир Враћевшница, 1810. године на овом месту се се састали Карађорђе, Милан Обрадовић и Достеј Обрадовић, који су ковали планове о подизању устанка. Недалеко од Враћевшнице, налази се родно место Милоша Обреновића, село Горња Црнућа, у којој је и данас сачуван конач из којег је Милош управљао Србијом 4 године. Постоји занимљива анегдота, на име Милош се припремао за устанак, војску је причестио у Такову, међутим када је стигао до Љубића, погинуо му је најбољи војник Танаско Рајић, те се вратио у Црнућу, где га је дочекала његова жена Љубица, рекао јој је да од устанка нема ништа, да одустаје, на шта му је Љубица одговорила "Дај мени пушку и панталоне, а ево

теби сукња и преслица, ако одустанеш". Становништво Рудничко-таковског краја у себи је увек носило бунт, јер је овај крај динарски крај, насељен динарским становништвом, који је гајио ослободилачку нит са жељом за слободом, њихово јунаштво је било познато у Балканским ратовима, у Првом Светском рату. Рудник је права

кућа на друму, друму који је повезивао, раздвајао, био место сукоба, али и место успеха.

Место живљења, а посебно планина, искива људе, обликује им менталитет и карактер. Какве све тајне крије кров Шумадије, видећемо када изрони још неки доказ прошлости. До тада географски поздрав!

Пишу: Магдалена Рајић и Милица Сучевић

Путовање ствара трајно памћење нечег доживљеног и научног, оно што нам нико не може одузети, као што то некад бива са материјалним стварима.

Чувена реченица професорке стручних предмета Угоститељско-туристичке школе Светлане Брстине, вечитог путника и трагача за новим путовањима и упознавањем света на њој својствен начин.

Њена сазнања долазе нам са шест континената, обилазећи нама мање популарна места. За неког ко није у нашој струци, она је живот препустила истраживању и откривању нових места. Пропутовањем кроз све земље Европе, наставила је кроз Англо и Латинску Америку, путовала је Транссибирском железницом, од Москве до Владивостока, обишавши Сибир и Монголију. Наводили су је путеви у северну Африку, а две године је живела на Канарским острвима, којих се радо сећа.

Боравак на Тенерифама, где су климатски услови другачији него у Србији, навикла се да у једном дану доживи „промену четири годишња доба“. Свакодневно је била фасцинирана зонама вегетације, где су се смењивале области вулкана, типичне магловите ловорове шуме, шуме канарског бора, плантаже банана и предели са врло сувом, скоро полупустињском климом. Занимљиве приче долазе о староседеоцима овог краја – Гуанчи, који су исчезли са ових простора, јер нису успели да се одбране од шпанских конквистадора. Оно што је карактеристично за њих јесте да су имали имена слична нашим – Драго, Драгица и Милан.

Сећање на укидање санкција 1995. године асоцира је на путовање у европске пределе Русије. Имала је ту част да буде вођа првог путовања организованог за ратну сирочад. Проведених четрдесет дана на релацији Волгоград-Москва учинило је ово путовање незаборавим у животу. Поред проведеног времена у камповима за децу где су се приређи-

ламски манастир и друм, где се одиграла најпознатија битка у Другом светском рату, између Русије и Немачке.

Заједничка путовања која су била организована у току школовања водила су нас у пределе Карпата и двораца Трансилваније, делове Пољске, Мађарске, Словачке... Као веома добар познава-

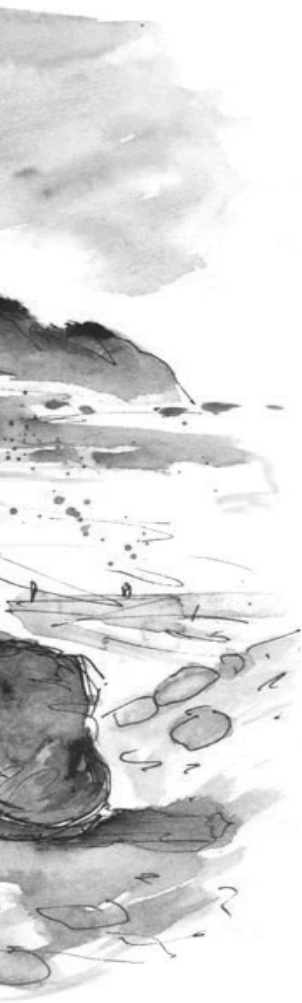
вале различите манифестације, обишли су и један од најзначајнијих историјских предела Русије. То су музеј у Москви, посвећен Бородинској бици, познатијој као “Битка за Москву”, где су због мултимедијалне поставке имали утисак као да се битка поново одиграва испред њих. Такође, значајни за обилазак су били Волоко-

лац Србије, приредила нам је многа путовања у којима смо стекли велико искуство, упознали пределе Србије које до тада нисмо обишли и створила нам навику да често и данас путујемо одређеним крајевима. Од занимљивих путовања на нашој листи се налази Ђердапска клисура и источна Србија, крстање реком Тисом од Титела до

НАДАРЕНИ МЕЂУ НАМА

њеног ушћа у Дунав, галерије наивног сликарства у Ковачици, обилазак Шумадијских планина, као и пешачке туре по Рајцу.

“Путовања ћу сматрати као део мог живота, због тога радујем се сваком новом изазову, обиласку оних предела у којима нисам била, сазнавању многих занимљивих прича о различитим културама и

традицији људи.“

Следећа дестинација, завршена претходном реченицом, води је у Панаму коју планира да посети у скорије време. Сигурне смо да ћемо добити још безброј нових и интересантних прича.

Подсећаш

Подсећаш ме на њу,
на прошлост сурову,
на исељена гнезда
и сазвежђе звезда.

Подсећаш ме на крај,
онај задњи загрљај
и неки небитан догађај.

Подсећаш ме на птицу,
на бодљикаву жицу
и давно увелу клицу.

Подсећаш ме на мрак,
на хладан сунчев зрак
и болан ожиљак.

Подсећаш ме на наду,
на неуспелу владу
и горке пољупце у хладу.

Подсећаш ме на ветар,
на сувишан коментар,
пролећа смеђа
и окренута леђа.

Подсећаш ме на црно,
на маково зрно,
на прву седу влас
и онај судњи час.

Подсећаш ме на бригу,
на поцепану књигу,
подсећаш ме.....
Подсећаш на нас!

Драган Ивановић

Одраз постојања

Звуци се мешају
са неразјашњеним осећајима
док посматрам природу.
Наговештај сенки дрвећа
указују

своје постојање
на још наквашеним путевима
које је киша створила.

Бљешти светлост
у замагљеном погледу моме,
хладноћа пролазног ветра
ствара језу на телу.

Тишина је недокучива,
јасно тиха
као уснули зраци
на јутарњем призору.

Стојим непомично
загледана у лишће
наталожених боја.

Ваздух ми гута речи,
необјашњене појаве,
дисање свега живог
у том тренутку
зауоставља ми кораке.

И не полазим даље,
допуштам јасном цвркуту
да ме одведе у непостојано
време.

Застајем,
и осврћем се само да бих
призвала сенке да ме прате,
да начинимо нове кораке,
пре него што нас врате.

Милица Сучевић

РАЗВИЈАЊЕ РЕТОРИЧКИХ СПОСОБНОСТИ

Пише: Тамара Димић

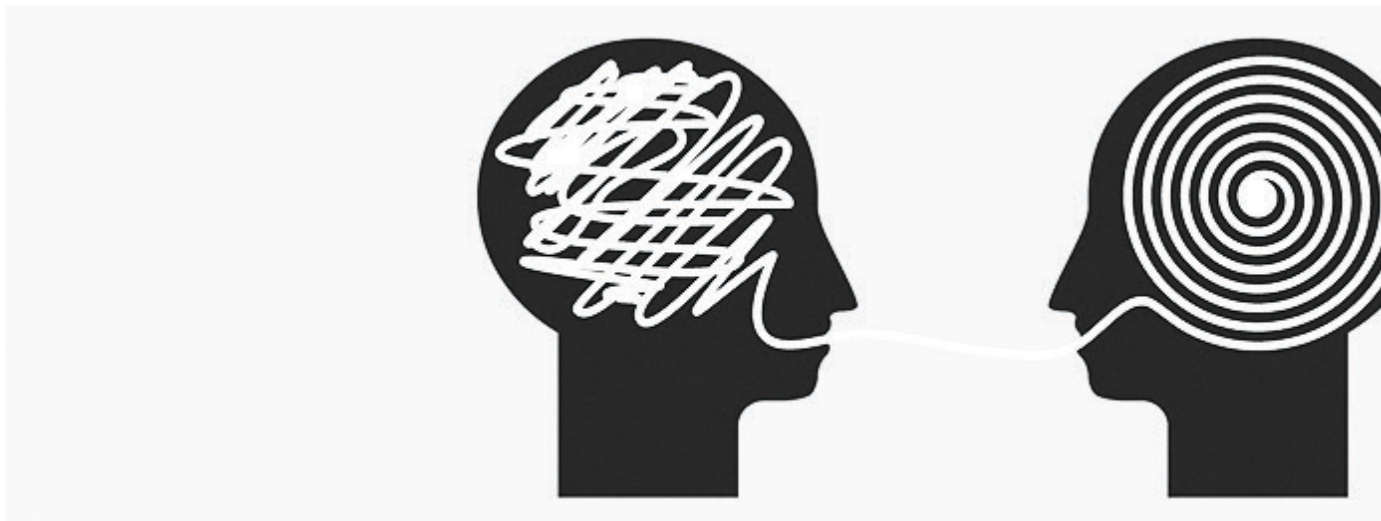
Scientia potentia est или Знање је моћ, рекао је још енглески филозоф Франсис Бејкон, који је живео на прелазу из 16. у 17. век, уочавајући важност развијања мисли, стицања знања у циљу овладавања човека над природом, ширења својих погледа на свет и личног усавршавања. Као студенти, имамо пуно прилика да присуствујемо предавањима учених и начитаних људи, различитим конференцијама, научним скуповима, затим, да путем интернета пратимо излагања на многобројне теме светски утицајних личности. Неретко, уколико се будемо концентрисали да пажљиво послушамо шта нам

говора.

Говор се, наиме, развио као основно средство комуникације људи, помоћу кога успевамо да преносимо искуство са генерације на генерацију, размењујемо идеје, мишљења и ставове или остварујемо интересе. Уколико се подсетимо средњошколских лекција из филозофије, негде кроз маглу нам се, можда, јави појам реторике или се сетимо софиста. Реторика би представљала теорију, скуп правила о лепом говору, док би се та правила у пракси спроводила кроз беседништво. Они појединци који су изузетно познавали вештину беседништва и друге њој учили, звали су се софисти. Један од њихових задатака био је да образују моћног држав-

мисли, без обзира на познате и немиле исходе истих.

Када се, међутим, вратимо из прошлости у садашњост, свесни смо суочавања са новом реалношћу у којој ми носимо звање будућег члана државне елите, студента или академског грађанина. Вујаклија каже да реч судент потиче од латинске речи *studere* – помно испитивати или размишљати, посветити се науци, учити, проучавати... Нажалост, сведоци смо да се ови термини стављају у оне конотације које имају призив подсмеха. Морамо признати да не оправдавају сви своја звања. Јасно је да је све више опште незаинтересованости и потпуно разбибриге. Са друге стране, ако укључимо своје лампице, па се упустимо у разговор

ти људи поручују, а притом не дозволимо да будемо ометени нотификацијама са Instagram-a, Facebook-a, Viber-a, Whatsapp-a или било којих других апликација и друштвених мрежа, они ће успети да нас натерају да размишљамо о датој теми, подстаћи ће нас на некакву реакцију, изазваће наше одушевљење, одобравање или пак негодовање. Било каква да је наша реакција била, она потврђује њихове изузетне способности комуникације и

ника, који би у потпуности био способан да води снажну и стабилну државу. Тај државник би морао да буде изузетан беседник који би знао како да велике масе популуса покрене на акцију, убеди их у истинитост својих теза, идеја и уверења. Ако се даље присетимо, градива из историје, знамо да су нас учили о изузетно успешном говорништву Хитлера, који је захваљујући својем реторичком умећу успео да милионе људи убеди у исправност својих

или, не дај Боже, расправу, углавном дође до свађе и неаргументованог сучељавања. Онда се питамо како се највише истакну највеће незналице и зашто неко ко, према нашем мишљењу, има потпуно погрешне и неисправне ставове, бива пре саслушан и прихваћен. Таква искуства су, првенствено, искусили људи који се образују, усавршавају, па су на путу до свог успеха, у одређеној ситуацији схватили да њихове реторичке способ-

ности нису на нивоу њиховог саговорника и ситуације у којој су се нашли.

У сржи оваквог проблема јесте и сврха писања овог текста: неопходност развијања реторичких способности и успешности у комуникацији. Њихов значај најбоље разумеју, они студенти који су пали неки испит због неспретности свог изражавања или они људи који су из истог разлога успели да упропасте јединствену прилику за посао из својих снова. Да бисмо прилике у животу, које налажу поседовање оваквих вештина, искористили на најбољи начин, неопходно је да се стално усавршавамо. Када бисмо описивали неког ко је оставио добар утисак, истакли бисмо да поседује високу

цењени чланови друштва или стручњаци, морамо се користити благим манипулативним цакама (не у циљу манипулације као средства, већ правилно помоћу којих ћемо некеме на елоквентан, отворен и објективан начин аргументовано изложити своје ставове). Ево неких предлога:

Читајте књиге, што више књига!

Ако не волите стари, традиционални папир, нема изговора, постоје и online књиге.

Читајте наглас, мењајући брзину изговарања текста (у почетку споро, а затим брзо).

Фокусирајте се на истраживање једне по једне области. Научно је доказано да multitasking (обављање више ствари истовремено) не успева (чак ни код жена).

Када треба да излажете неку материју, доручкујте како бисте били јасни, прецизни и гласни.

Подразумева се да сте пре тога провели целу ноћ проучавајући ту материју.

Током излагања, с временом на време направите паузу од неколико секунди, како бисте добили на експресивности, и како бисте одржали пажњу саговорника.

Вежбајте правилно акцентовање речи.

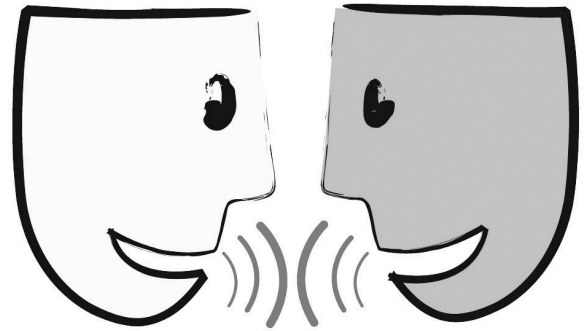
Научите нове, тешке речи за изговор.

Играјте се изговарањем брзалица.

Поред развијања вербалних способности, ради остављања доброг утиска, неопходно је обратити пажњу и на несвес-

ни део (невербално комуницирање, наше понашање, бонтон), на којем се може радити. Ево неких примера како:

Вежбајте свој говор испред

огледала, при чему ћете пратити своје држање, став, мимику лица и поглед.

Исправите се!

Трудите се да имате што мању гестикулацију рукама.

При упознавању пружите чврст стисак, десном руком.

Поштујте правила облачења институције у коју треба да одете.

При уласку у просторију (рецимо на разговору за посао), отворите врата, кад их затварате, не окрећите леђа како бисте их затворили већ одржавајте контакт очима. Тако онима који су у тој просторији скрећте пажњу на своје присуство.

Не изостављајте том приликом осмех!

Будите љубазни.

Није тешко бити фин.

Немојте бити лењи, пробајте, можда вам неки од ових трикова некад помогне. Срећно!

интелигенцију, да има добру меморију, да је сналажљив, борбен, духовит, брзо размишља, да је начитан, поштује моралне принципе, да је културан и сл. Ако не желимо да се препустимо декадентној мисли пасивне масе која не уме критички да размишља и није у стању да се бори за бољег себе, већ желимо да будемо они који добијају десетке на испитима, бивају изабрани у мору других кандидата за посао, успешни политичари,

Пише: Ангелина Опалић

Моја земља Србија је „земља сељака на брдовитом Баклану“.

Њене изузетно узбудљиве природне лепоте биле су често инспирација и многим домаћим и страним песницима, композиторима, сликарима за стварање вредних уметничких дела. Своје импресије о Србији и нашем народу исказао је и чувени Рипли (Ripley) који је два пута обишао свет (198 земаља) у потрази за најневероватнијим стварима. Давне 1932. године обрео се и на нашим просторима: „Једини народ на свету који пише како говори, живи у прекрасно лепој и природно богатој земљи...“

Наш Јован Дучић надахнуто је говорио о нашем сељаку, народу:

„Сељак је створио најлепше облике свог језика као и националну културу која је дело неписмених и анонимних маса, а која је изазивала дивљење најпросвећенијих народа у свету... његову дубоку културну моћ и творачки геније наћи ћете и у... фолклору, а то се види и по мелодијама у нашој народној музици које избијају из широких маса и из свих крајева наше земље...“

Народни певач је певао о свему из свог окружења, о ономе чега су његова душа, срце и очи пуне, а једноставно и лако без крупних речи. Жубор потока је доживљавао као песму природе, док је у ветру осећао мирис пољског цвећа.

Певао је о планини која му заклања, надвисује и пресеца видике:

„Златиборе, мој зелени боре
Ја се пењем теби у врхове...“

...о реци што мења ћуд од умилности до плаховитости:

„Ој Мораво, моје село равно...
што си водоплавно“

...о селу са расутим белим кућама и стадима на зеленом пропланцима:

„Са Овчара и Каблара
чобаница проговара...“

У нашој националној култури посебно је наглашено родољубиво осећање из кога су настајале песме о домаћем огњишту, родном крају, домовини. Бројне су песме о нашој историјској прошлости, подвизима храбрих ратника, њиховом витештву и родољубљу.

Када је у епопеји без преседана у историји света, Српска војска (после албанске голготе 1915.) Напустила своју земљу да би се окрепљена наоружала непобедивом снагом и вољом вратила да одбрани своје, из „Тамо далеко“ долетели су стихови:

„Тамо где тиха путује Морава,
тамо ми икона оста и моја крсна слава.
Тамо где Тимок поздравља Вељков град,
тамо ми спалише цркву у којој венчах се млад.“

О п е в а н и јунаци били су живи пример млађим генерацијама како треба волети, чувати и бранити своју земљу:

„Ој војводо Синђелићу,
српски сине од Ресаве равне,
ти си знао Србина заклети како треба за слободу мрети.“

О још једном надљудском подвигу и страдању српске војске, а на жалост било их је, изникли су стихо-

ви:

„У бој крените јунаци сви...
Цер да чује твој, Цер да види бој,
а река Дрина славу, храброст
и јуначку руку српског сина...“

Једном испеване, отпеване песме су заувек прихватане, памћене и чуване од заборавља. Често је постојао аутор, али се његово име заборављало и у широким народним масама заживеле су као народне песме.

Народним песмама је сажетије и сликовитије, каткад, него у историјским уцбеницима, опевана наша давна историјска прошлост (15. век) :

„Смедерево, граде од старина,
давно те је градила Јерина.“

Оне су биле сведочанство историјских догађаја, понекад узвишене до легенди.

Окружен природом која четири пута годишње мења своју сценографију, песник је изнова бивао надахњиван новим осећањима. Опијан мирисом пролећног цвећа, заглашван претећим хуком потока и река, умиван плахим

летњим кишама, шибан
јесењим хладним ветровима,
човек-песник је живео и радио,
а поред њега је:

„Текла река Лепеница...
Покрај града Крагујевца“

Весео и раздраган, пун
љубавног заноса, позивао је
своју драгу:

„Ајд' идемо Радо,
Доле до Мораве.“

А није скривао одушевљење
љубавне устрепталости:

„Лепе ли су, нано,
Гружанке девојке!“

Или:

„Ој Голијске вите јеле,
Боже мили дивна ли је
Анђелија са Голије!“

А понекад се, дивећи се
девојачкој лепоти питао:

„Одакле си селе,
девојано млада.“

И добијао одговор:

„Из Србије, брале,
Из Крушевца града.“

Стасити, млади, кршни

лепи људи нису за песнике
обични момци:

„Играле се делије
На сред земље Србије.“

А одушевљење и девојака и
момака је исто:

„Шумадијо родни крају,
у теби је ко у рају.“

И:

„Са Рудника и Авале
све девојке запевае.“

По диктату промена
природног окружења и песник
је мењао своје расположење од
устрепталости, веселости до
сетности и усплахирености:

„Навали се Шар планина
И потхвати три чобана...“

Или:

„Београдски мали пијац,
потопила Сава...“

Или:

„Стани, стани, Ибар водо,
Куда журиш тако!“

Није ли то уздах жаљења за брзо
пролазећом младошћу, а певач
моли реку(живот) да застане
у својој узбудљивој пенуша-
вој лепоти.
Н а р а д н о м
певачу никада
није недостаја-
ла духовитост
(одлика мента-
литета нашег
народа):

„У тем Сомбору
свега на вољу...“

Или:

„Нема више
кочијаша
Од ток доба
прође доста,
Ал' до данас
Шапчанима
По чивији име
оста.“

Певало се кад се
мирно живело,
кад се рађало

и славило, кад се ратова-
ло и умирало, увек с песмом
на уснама, чистим срцем и
најлепшим језиком на свету.
Понекад је све личило на натпе-
вавање, на пркошење, на такми-
чење једног краја са другим,
али било како било, циљ је
увек био плононосан. Ризни-
ца песама са препознатљивим
народним мелодијама, бивала
је све богатија, а ниска топони-
ма све дужа и дужа. Зато данас
не чуди када се добронамерни
путник из белог света обре на
нашим просторима и ухвати у
коло, па заигра и запева како
зна и уме, ал' запева.

А ми, данашње младе
генерације смо дужни да
достојанствено носимо, аманет
предака; да се чује, да се види,
да се зна:

„Проћи ћеш путеве дуге,
Видећеш крајеве друге,
понеси одавде један цвет
нек' сви виде, нек' зна цео свет“

Ово је Србија!

ДР СНЕЖАНА ЂУРЋИЋ

ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

Пише: Марко Д.

Кроз велики број предмета и широк избор литературе, провлачила се проблематика Заштите природе без постојања одговарајућег уџбеника. Свесност овог недостатка и огромног значаја проучавања Заштите природе, навео је аутора на израду поменутих књиге.

Сам уџбеник састоји се из петнаест поглавља која нас упознају са пробелом заштите природе, уз мноштво слика и примера из света и из наше државе. Прва поглавља описују предмете, задатке, циљеве и методолошке поставке проблема Заштите природе. Затим се дефинише појам биодиверзитета, његовог значаја и фактора који су условљавали његову промену током историје живог света. Кроз анализу Концепта „врућих“ тачака копненог и маринског биодиверзитета, аутор указује на начине на које се свет опходи према раритетним и угроженим екосистемима и заштићеном флором и фауном у њима. Поред поменутог концепта представљене су и друге концепције заштите природе (резервати биосфере, објекти светске природне баштине, рамсарска подручја итд). Посебно поглавље представља анализу система заштите природе у Републици Србији кроз историјски преглед заштите, актуелне законске основе, категорије, зоне и режиме заштите природе, као и анализе неких од заштићених подручја. Уџбеник доприноси развоју читалачке свести о све актуелнијој теми заштите геодиверзитета и објеката наслеђа на простору Србије, уз очекивање да заштита природе неће остати само на папиру, већ ће се мере заштите и унапређења спровести и у дело.

Универзитет у Београду
Географски факултет

Снежана Ђурђић

ЗАШТИТА
ПРИРОДЕ

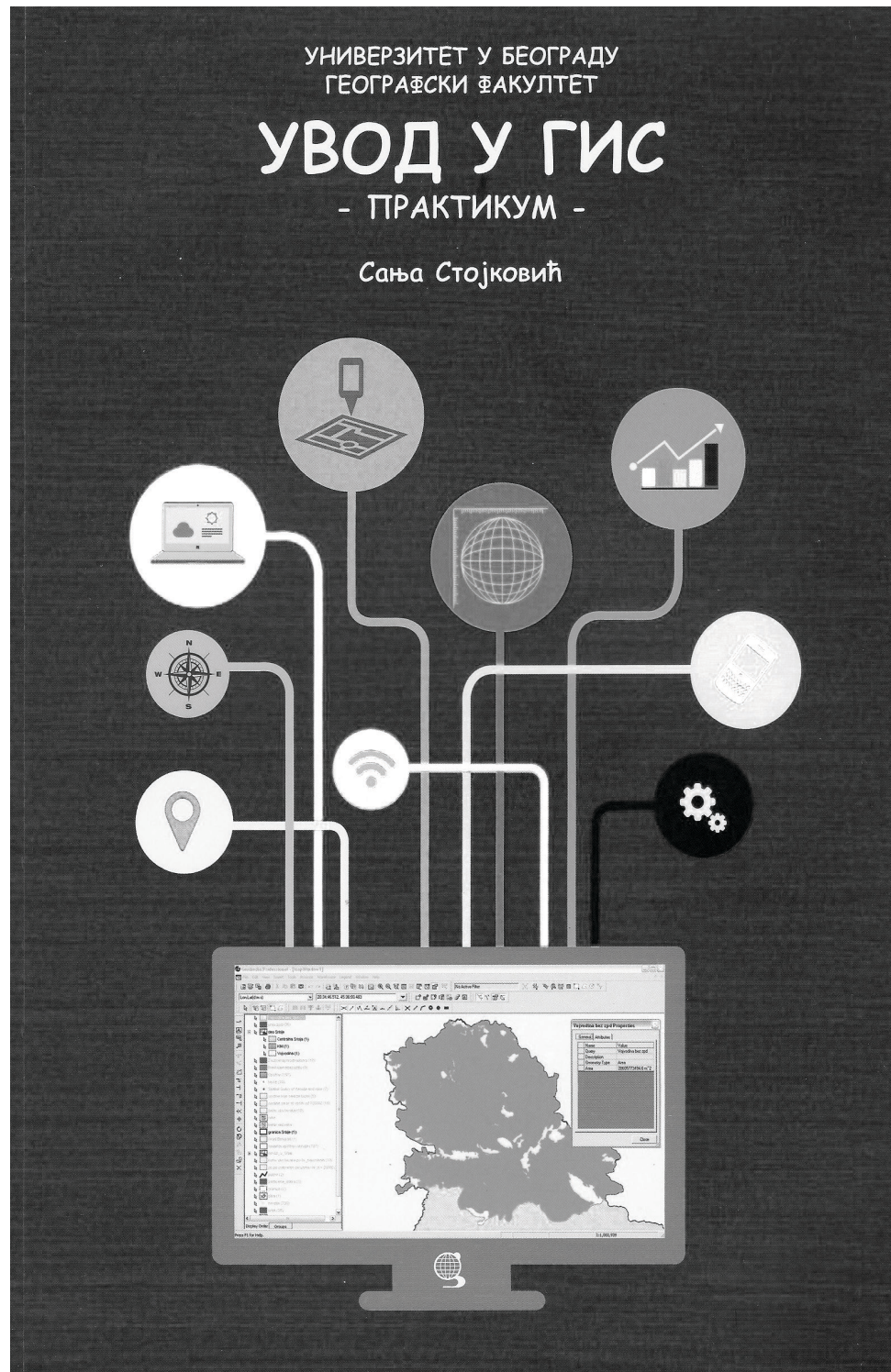
Експресан развој информационо-комуникационе технологије намеће потребу за константним усавршавањем, увођењем и употребом савремених средстава израде, географима најважнијег инструмента, карте. Практикум „Уводу у ГИС“ представља издање од великог значаја не само за студенте, већ за све географе, који до сада нису имали прилику да се упознају са овом проблематиком. Практикум обилује бројним илустрацијама и примерима што омогућава и обећава једноставну примену.

У првом поглављу аутор нас упознаје са појмом и дефиницијом ГИС-а, графичким корисничким интерфејсом, а затим нам даје кратак увид у „путовање“ кроз ГИС, које следи. Након покретања софтвера GeoMedia Professional, пратећи упутства аутора, читалац има прилику да уради свој први самостални ГИС пројекат. Упознајемо се са употребом растерских слика, појмом геодиференцирања и геонтитетима. Пошто геоподатке најчешће набављамо у DWG и SHP облику, као и у виду XLS и TXT фајлова, поглавља пет и шест нас упознају са њиховом применом. Права сврха ГИС-а није да уз помоћ њега само извршимо дигитализацију неких геоподатака и направимо карте, већ је његова суштина да нам олакша спровођење различитих анализа природних и друштвених појава и процеса, како у простору, тако и у времену. У вези са тим, аутор нас у поглављу седам упознаје са могућностима анализе података. Један од највећих изазова дигиталне картографије је смештање натписа на картама, те је из тог разлога посебно поглавље посвећено исписивању текста

и његовим позиционирањем на самој карти. Последња станица на овом „путовању“ кроз ГИС јесте припрема карте за штампу након чега наше креативно дело постаје спремно за употребу.

ДР САЊА СТОЈКОВИЋ

УВОД У ГИС

Пише: Теодора Поповић

Као и свако дете, желела сам свашта да будем кад порастем. Прво археолог, па египтолог, затим историчар. Онда у шестом разреду основне школе, да ли због професорке или самог предмета кога су сви мрзели, ја заволах географију. Угнезди ми се она у срце и та љубав не јењава. На крају средње школе професори су ми предлагали шта да упишем: професорка енглеског је била за то да обавезно студирам енглески, професор српског језика и књижевности, погађате – књижевност, било је и оних који су ми предлагали туризам и економију јер ту леже паре. Једногласни су били само у једном - Шта ћеш на географију? Што су ми више говорили против географије, ја, овако тврдоглава, реших да будем одлучна и истрајем у својој намери. Прошле године, у ово време, положила сам пријемни испит и постала поносна власница индекса 1/2015.

Поред географије, моја велика љубав су књиге. Ако би ме сада упитали знам ли тачан број прочитаних књига, мој одговор би гласио – Не, не знам. Да ли је, уопште, битан број? Не. Мени су књиге храна за душу, дакле не бројим „залогате“ већ уживам у њима. Понекад их халапљиво прождирем. Зашто? Покретима очију преко ситних, црних слова могу упловити у прошлост или будућност, наћи се у непрегледној прашуми или на дну мора, доживети

авантуру, прескочити временске разлике...

Читам, али и пишем. Зашто сам се латила пера? Разлога је много. Пишем зато што не могу да не пишем, зато што сам креативац, зато што желим нешто да променим. Писање са собом носи узбуђење. Текст је у сталној еволуцији, мења се, прекраја, поново пише, дакле „жив је“. Позната латинска изрека каже: пловити се мора, живети се не мора. Ја бих рекла: писати се мора, живети се не мора. Пишем од своје девете године. Пишем и поезију и прозу. Главна тема мојих романа је породица као сврха нашег живљења, љубав као покретач живота, пријатељство као подршка. Од идеје до реализације (коначне верзије) прође доста времена. Треба имати стрпљења. Роман се не може написати преко ноћи. Текст морате прегледати, исправљате грешке, поново писати, изнова читати. Деси ми се да текст знам напамет, па једноставно не увидим поједине грешке. Зато моје текстове обавезно прегледају две особе. Сви моји романи пронашли су пут до читатеља иако још увек нису објављени.

Шта тренутно пишем? Мораћете мало да се стрпите да би прочитали одговор, можете и да погађате ако вам је драже.

Моја учитељица има обичај да посади дрво са сваком генерацијом првака. Они га предано негују, а онда одлазе, уступајући место неким новим

ђацима који сада уживају у хладовини њиховог дрвета. Своје дрво не заборављају, враћају му се након много година са својом децом и поносно кажу: „Ово дрво смо ми засадили!“

Сада се вероватно питате какве везе има дрво и писање? Шта ова трабуња? Е, па има! Видите, почела сам да пишем сараднички сајт Географ.и.ја. Јако сам задовољна, и срећна. Некада пишем често, некада дуго не пишем, али и то је део процеса писања. Не оптерећујем се ко ће ме читати и да ли ће ме неко читати. Пишем га јер волим географију. Овај сајт је МОЈЕ ДРВО! „Посађено је“ на почетку мог студирања. И рашћемо заједно. Сајт је намењен свим љубитељима географије, али и свима који ће постати читајући га. На њему ћете пронаћи занимљиве текстове, фотографије, видео снимке, нешто што можете користити у будућем раду са својим ученицима. Можете заједно самном путовати по свету, откривати чуда природе и тајне космоса, изводити огледе. Професор Милутин Тадић је мој „ветар у леђа“! Подстиче ме да пишем. А имам и о чему. Током ова два семестра стално нам је задавао нешто да радимо, па сада имам довољно материјала за почетак. Добро ми дошли! Очекујем вас на <http://geokutak.weebly.com/>. Бићу пресрећна ако бар једна особа заволи географију као што је волим ја!

БРАНА “СТУБО-РОВНИ” - ДА ИЛИ НЕ?

Пише: Тања Радић

Брана „Стубо-Ровни“ се налази на реци Јабланица, 15km узводно од Ваљево између села Стубо и Ровни, по којима је и добила име. Акумулација је формирана у долинама река Јабланица и Сушица и њена запремина износи 50 мил. m³. Идеја о изградњи први пут се јавила пре тридесетак година, а ове године је ушла у завршну фазу. За све ово време градње изношена су различита мишљења о оправданости постојања бране, како позитивна, тако и негативна.

Представници предузећа ЈП „Колубара“ Ваљево, које координира пројектом, оправдавају изградњу сматрајући да је акумулација „Стубо-Ровни“ вишенаменска. Из ње би се водоснабдевало готово цело подручје слива Колубаре, пре свега градови Ваљево, Лајковац, Уб и Мионица. Затим би се обезбедио биолошки минимум у Јабланици низводно од бране. Такође, акумулација би служила и за производњу енергије и ублажавње поплавног таласа и речног наноса које се очекује сваког пролаћа. Вода из акумулације би се користила и за будућу термоелектрану „Колубара Б“, чија изградња још није почела, а поред свих ових наведених чињеница овај регион би добио и једну нову туристичку дестинацију.

Многи стручњаци из различитих области подржаву

изградњу и износе своја мишљења којима оправдавају постојање бране, али има и оних који се оштро противе и критикују уз јасна образложења.

Један од њих је хидрогеолог са Рударско-геолошког факултета, професор Петар Докмановић. У више наврата износио је своје мишљење о акумулацији „Стубо-Ровни“. По његовом мишљењу брана није потребна, али ако је већ изграђена и ако су већ уложене велике паре и рад, онда би требало тако кориговати да се ублаже могуће штетне последице које ова акумулација може да изазове. Колубарски округ има довољно воде, те је запремина бране непотребно велика. Становници округа снабдевају се највише подземном водом које по различитим студијама има довољно. У ту корист се може придодати и смањење броја ставника, које нажалост није обележје само овог подручја, већи и целе Србије.

По његовим речима, нико не може да гарантује да се вода у акумулацији неће загадити. Знајући судбину наших вештачких језера, њиховог одржавања и за ову акумулацију постоји могућност загађења, а нарушавање квалитета исте би довело и до нарушавање квалитета воде из врела Пакље и Градачког врела, као и многих других извора. Ту је и подручје Лелићког краса. Професор сматра да би ниво акумулације треба-

неких суседних извора.

Такође, потребно је извршити нека нова истраживања терена, јер су подаци који се користе у изградњи застарели. Ослањајући се на „Ептисине“ студије оправданости изградње из 2009. године, он наводи да је брана смештена на терену чија је сеизмичност око 6° MS и да би, уколико дође до земљотреса, оштећења на брани направила катастрофалне последице по град Ваљево које се налази свега 15 km низводно од бране.

По његовом мишљењу ниво воде у акумулацији би требао да буде снижен са пројектованих 360m на 330m, чиме би се отклониле или умањиле могуће штетне последице које ова акумулација може да изазове.

Да се вода акумулирала до коте 330 m, сачуван би био и манастир Ваљевска Грачаница. Међутим, манастир је данас потопљен. Цела ова ситуација се коси са ситуацијом у земљи где ми, као народ, тежимо да очувамо историјске и културне споменике у једном делу државе, а у другом сами рушимо исту вредност.

Са становишта науке и сарање стручњака међусобно могуће је доћи до заједничког договора и решења. Свака област науке мора да има свој одговор на овакав проблем, а ми као географи би требало да се више интересујемо о овом пројекту и да знамо да ли је или није била потребна изградња акумулације „Стубо-Ровни“.

<http://www.stubo-rovni.rs/krsv-stubo-rovni/brana-stubo-rovni/>

<https://www.youtube.com/>

в о д н и
б и л а н с

Пише: Убоги Ја

Голубовићи. Негде у Србији у 21. веку.

О Светима Кирилу и Методију, тачно месец дана након избора у Србији.

Мислим се, јед случајно што коначно реших да баш данас ово избацам из себе. Онда велим да ништа није случајно. Зашто избори и зашто Кирил и Методије?

„Породица је стуб државе“, „Породица је основ просперитета“, „Улагање у породицу је улагање у будућност“, „Нема честитог човека ако није из честите породице“, „Породично васпитање – једино васпитање“, „Рађајте децу...“, „Остајте овде на своме...“, „Без деце нема ни Србије“...

Нема те партије која није у априлу позвала овако, или још бомбастичније, крајње сугестивно, не остављајући дилему о сумњи во морулу. Само да се довуку до цензуса ... Реко би човек, где сте до сад

били?, чудо једно како сте сви препознали проблем те пишете елаборате о породици за масовну употребу. Благо тој држави која води рачуна о породу и држи га за свој приоритет par excellence. Рекло би се ...

Тијана, Маријана, Милош, Никола, Кристијан, Александар, Немања, Лука, Матеја. Весна и Горан. Има их једанаест, колико и један фудбалски тим, али ако ми допустите, лепши

су, паметнији, уигранији и вреднији од свих фудбалских тимова у Србији. Свету. Пре двадесетак година су Весна и Горан почели једно против другог на мале голове, Горан нападао, а Весна се лоше бранила ... И тако ... догураше до тима да би им и Маракана позавидела. (Реченица је убачена да би се ослободили патетике, праштајте Голубовићи!)

До пре 13 година су живели без струје и воде, сада имају колективни смештај. Власт се постарала да добију чак три собе у бившој кафани, оронулој згради без димњака, са влагом и буђи по ћошковима (некада за избеглице из Хрватске и Босне).

Ту је и струја, али позајмљена од комшије јер је њихов вод пресечен у априлу 2015. Имају и воду, у санитарном чвору који деле са суседима, Циганима, браћом по судбини. А зими? Дрва по околини бар има, чунак кроз прозор ... Да се не огрешимо, од општине су добили и ламинат. А оно што нису добили, мрвицу емпатије. Обијао је Горан прагове, не због милостиње, већ због посла, било ког и било где. И

ту је општина помогла. Преко везе волонтира 4 сата дневно у комуналном (чисти улице) за 8000 динара, добија и за превоз 3000 иако га кошта 6300. Али добро, за стотинак радних сати месечно накупи се 4700 динара! А треба обезбедити за још десеторо.

Кирил и Методије, просветитељи Словена.

Право да вам кажем, уопште се не бојим за њих. Стегло ме нешто било, ево ту, испод ребара, пре него што сам их тог дана видео, мука, оћу да пукнем. А онда, радост, неисказана. Не зато што сам се уверио да је стамбена ситуација боља од оне коју сам очекивао,

заправо и није, него због лица те деце. Туга, очај, страх, бол, гнев, ... ма ни од корова! Затекао сам само њих петоро деце у сеоској недођији и на питање јесу ли они Голубовићи, био позван на кафу, а да не знају ни ко сам ни зашто сам ту. Тих петнаестак минута проведених са њима била је животна лекција, онаква какву не можете наћи у уџбеницима.

А и не може се препричати. Деца златна, лепо васпитана, добри ђаци, спортисти. А то да се не стиде никаквог посла и да раде по вас дан, не морам ни рећи. Мислио сам само, земљо отвори се ..., и добро је што сам са собом повео и своју децу, да виде. Касније сам од тате Горана телефоном сазнао и још неке детаље. Али, мислим да је доста.

И тако решисмо да под БГ листом, а на иницијативу

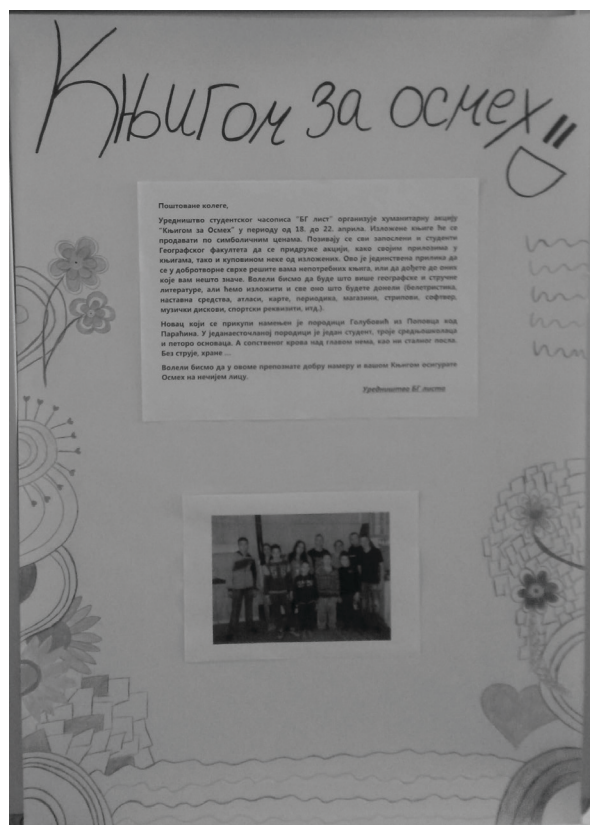
колегинице Луковић, покренемо акцију “Књигом за осмех”. Сам Бог зна како дођосмо до тога да прикупљена средства иду Голубовићима. Ваљда је тако једино и требало. Акција је трајала укупно 8 дана, скупило се безброј књига и часописа и продало мало мање од безброј. По симболичној цени. Све у свему, зарад оних који су учествовали, беше ту мало више од просечне плате у Србији. И право да кажем, баш сам поносан на све који су учествовали, макар са једном приложеном књигом или једном купљеном. А посебно хвала оним студентима који су ту проводили дане, водећи рачуна да све протекне у реду. Мене су бар купили.

Шта даље? Решисмо на Уредништву да и преостале књиге понудимо на продају, тако што их Даница пописа, а списак са ценама стависмо на факултетски сајт. Па ко жели, књиге су у Лабораторији за ФГ, а кутија за прилог испред копиринице у Земуну. Позивамо све којима се акција допала, а и оне друге, да

прилажу књиге и даље, списак ће се стално ажурирати, а све опет, до краја ове године, иде на адресу Голубовића. И не само то, до Светог Николе кога славе, покушаћемо да обезбедимо и неку гардеробу. Сваки комад је као злато, а о величини не брините, њих има толико да све фитује. Севап!

Брате Горане, дођох с намером да ти тек залечим ране, а онда схватих да сам ја у много већем проблему. Хвала ти и за дијагнозу и за терапију!

Да. Била је то Велика субота, ред је био да се поделе и Васкршња јаја. Од свих нас. За срећу. Свих. И нас.

Пише: Милица Филиповић

Универзитет у Фениксу (САД), основан 1989. године, користи интернет како би из темеља променио традиционални облик образовања. За разлику од већине америчких универзитета не може се похвалити травнатим земљиштем, богатом библиотеком или студентским центром, што студентима и није неопходно јер се они састају и међусобно комуницирају углавном преко интернета у „онлајн кампусу“ Универзитета у Фениксу или у једном од педесет „центара за учење“ смештених у великим градовима широм Северне Америке. Универзитет у Фениксу нуди више од 10 програма за стицање одређених диплома, који се могу завршити потпуно онлајн, при чему је географска локација студента небитна. „Заједнички поштански сандучићи“ замењују класичне учионице. Уместо да направе презентацију или дискутују о идејама лично, студенти једноставно пошаљу своје радове у електронску учионицу у којој их предавач и други студенти могу прочитати.

Сваком студенту стоји на располагању електронска библиотека. Почетком сваке недеље руководиоца одређеног курса шаље електронском поштом списак литературе за ту недељу, као и теме за дискусију. Пошто имају приступ „електронској учионици“ у било које доба дана и ноћи, студенти завршавају задатак према сопственом плану.

Резултат свог рада прослеђују руководиоцима курса који га оцењују и враћају студентима са пропратним коментарима.

Није само средина у којој се учење одвија оно што разликује Универзитет у Фениксу од осталих универзитета у свету. На њему студирају углавном они који имају више од 23 године и који су запослени. Универзитет у Фениксу усмерен је ка старијим стручњацима који желе да стекну нове вештине и квалификације на начин да то не дође у сукоб са њиховим приватним и професионалним обавезама. Настава је интензивна и одржава се у блокуима од пет до осам недеља током целе године. Више него икад је образовање и стицање дипломе постало доступно свима јер се дипломе могу добити ван физичког окружења учионице и традиционалних образовних институција. Једини проблем је што учење на даљину захтева висок степен одговорности и самомотивације да би дало добре резултате.

Ишло се чак дотле да су формирана и онлајн партнерства више универзитета. Тако, примера ради, студенти из Лондона имају онлајн приступ библиотекама у Сан Франциску. Путем електронске поште у контакту су са стручњацима из одређене области широм света са којима сарађују на истраживачким пројектима.

Упркос разноликости начина за стицање образовања у САД-у и осталим развијеним земљама као и висини владиних фондова којима се финансира

образовање, супротно устаљеном мишљењу да је неписменост проблем са којим се суочавају мање развијене земље, државна такмичења и тестирања указују на изненађујуће ниске нивое функционалне писмености у многим друштвима Запада (Шведска и Велика Британија). Не заостају ни Сједињене Државе, које улажу већи проценат у образовни систем него друге земље, но ипак стандардизовани међународни тестови показују алармантно незнање. Приближно 40% америчких десетогодишњака не може да положи ни основни тест из читања.

С друге стране, у технолошки развијеној Јужној Кореји у раду са студентима важе другачија правила. Професори се студентима баве онако како је то радио професор Коста Вујић - труде се да разумеју сваку реч. Њихова култура је таква да се таленат не сматра нечим са чиме смо рођени, већ нечим на чему се ради, стога верују да напорним радом и трудом може много тога да се постигне. Куповина памети, „увоз мозгова“ и слични процеси показују да је знање роба која ће у будућности бити најтраженија. То је роба која се не троши а доноси профит. О томе најбоље говори источњачка пословица која каже: „Ако имам јабуку и дам је теби, више нећу имати јабуку, али ако имам знање и дам га теби и ти и ја ћемо имати знање“.

Остаје нам само да се запитамо да ли ће будућа генерација оних који уче преко интернета бити тек нешто више од мреже анонимних студената који се распознају само по својим онлајн корисничким именима? Да ли ће школе и даље постојати у дањашњем облику, када деца, да би учила, могу укључити свој компјутер уместо да слушају наставнике?

Списак дипломираних студената Географије
од 01.10.2015. - 08.04.2016.

 Ђорђевић Ивана, Социјално – географска проучавање слободног времена – пример ученика средњих школа, др Иван Раткај, 02.10.2015.

 Вучковић Марина, Просторни размештај пољопривреде Аустралије, др Иван Раткај, 13.11.2015.

 Петковић Сања, Географске основе развоја туризма Москве, др Дејан Шабић, 18.11.2015.

 Плавшић Радослав, Географске основе развоја туризма Беча, др Дејан Шабић, 25.11.2015.

 Милошевић Владимир, Примена ГИС-а у анализи погодности локације санитарне депоније на примеру општине Ражањ, др Сања Стојковић, 30.11.2015.

 Кандић Небојша, Физичко – географске одлике Мадагаскара, др Снежана Вујадиновић, 05.12.2015.

 Ђедовић Ивана, Мотивациона улога интернета у савременој настави географије, др Љиљана Живковић, 17.12.2015.

 Алемпијевић Ана, Улога наставника географије у савременој настави, др Љиљана Живковић, 17.12.2015.

 Станојловић Милена, Мерења громом, др Милутин Тадић, 21.12.2015.

 Новчић Ивана, Потенцијали и ограничења туризма у општини Сјеница, др Снежана Вујадиновић, 24.12.2015.

 Стојковић Милена, Биодиверзитет Радан планине и специфичности његове заштите, др Снежана Ђурђић, 30.12.2015.

 Гушић Данијела, Тристички мотиви као фактор развоја копаоничког краја, др Мирјана Гајић, 05.02.2016.

 Павић Ирена, Географске основе развоја туризма Крфа, др Дејан Шабић, 15.02.2016.

 Лазаревић Марко, Стање и проблеми животне средине општине Бела Црква, др Мирољуб Милинчић, 25.03.2016.

 Иванковић Марија, Географско распрострањење и последице епидемија у свету, др Славољуб Драгићевић, 13.04.2016.

 Ђурђевић Бојана, Биоегеографске специфичности Језерске висоравни, др Снежана Ђурђић, 08.04.2016.

Универзитет у Београду

ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

ТУРИЗМОЛОГИЈА

Знање за путовање

ДЕМОГРАФИЈА

Популација је наша занимација

ГЕОГРАФИЈА

Права страна света

ГЕОПРОСТОРНЕ ОСНОВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

О здрављу и изгледу Земље бринемо ми!

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Једина школа планирања у Србији

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

91

БЕОГРАДСКИ географски лист : часопис
студената Географије / главни уредник Даница
Шантић. - 2015, бр. 4- . - Београд :
Географски факултет, 2015- (Београд :
Планета Принт). - 30 cm

ISSN 2335-0768 = Београдски географски лист
COBISS.SR-ID 208303884

www.gef.bg.ac.rs

